

Archeologische prospectie met ingreep in de bodem Waarschoot, Schoolstraat

Titel

*Archeologische prospectie met ingreep in de bodem
Waarschoot, Schoolstraat*

Auteurs

Lina Cornelis, Olivier Van Remoorter, Jeroen Vanden Borre

Opdrachtgever

Fiscaal kantoor Vanhooategem

Projectnummer

2013-080

Plaats en datum

Gent, mei 2013

Reeks en nummer

*BAAC Vlaanderen Rapport 63
ISSN 2033-6898*

Niets uit deze uitgave mag zonder bronvermelding worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door print-outs, kopieën, of op welke andere manier dan ook.

Technische fiche

Naam site: Waarschoot - Schoolstraat

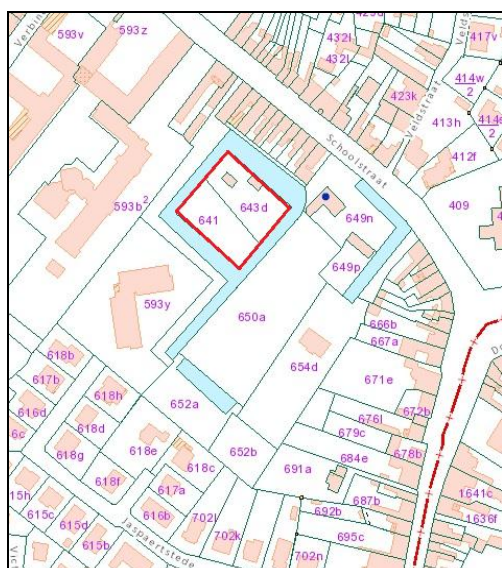
Ligging: Waarschoot - Schoolstraat
Gemeente Waarschoot, Deelgemeente Waarschoot
Oost-Vlaanderen

Topografische kaart:

Kadaster: Waarschoot, Afdeling 1, Sectie E

Percelen: 641 en 643D

¹ Bron: www.gisoost.be – GISoost kleurentopo's

² Bron: http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/?local=nl_BE - CadGIS Viewer

Coördinaten:	X= 96478.827; Y= 204944.012 (noorden van het terrein) X= 96503.708; Y= 204930.662 (oosten van het terrein) X= 96477.532; Y= 204904.325 (zuiden van het terrein) X= 96442.436; Y= 204933.706 (westen van het terrein)
Onderzoek:	Archeologische prospectie met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven
Projectcode:	2013-080
Opdrachtgever:	Fiscaal kantoor Vanhooetegem
Uitvoerder:	BAAC bvba
Vergunningsnummer:	2013/196
Naam aanvrager:	Jeroen Vanden Borre
Terreinwerk:	Lina Cornelis, Olivier Van Remoorter
Projectleiding:	Jeroen Vanden Borre
Verwerking:	Lina Cornelis, Olivier Van Remoorter
Trajectbegeleiding:	Stani Vandecatsye (Agentschap Onroerend Erfgoed)
Specialistisch onderzoek:	N.v.t.
Bewaarplaats archief:	BAAC bvba
Grootte projectgebied:	Ca. 2660 m ²
Grootte onderzochte oppervlakte:	140,39 m ²
Termijn:	Veldwerk: 2 dagen Uitwerking: 2 dagen
Reden van de ingreep:	Toekomstige ontwikkeling van het gebied
Bijzondere voorwaarden:	Opgesteld door het Agentschap Onroerend Erfgoed
Archeologische verwachting:	Binnen de omwalling plant men een ontwikkeling waarvan de exacte omgang nog niet gekend is. Op historische kaarten staat bebouwing aangeduid. Het domein gaat mogelijks terug op een site met walgracht, waarvan de grachten nog deels zichtbaar zijn.
Wetenschappelijke vraagstelling:	Het doel van deze prospectie met ingreep in de bodem is het vaststellen en waarden van eventueel aanwezige bewoningssporen. Voorafgaand wordt een historisch-cartografisch onderzoek uitgevoerd, waarbij volgende onderzoeksvragen worden beantwoord:

- *Was de site vroeger beperkt tot de afbakening van de huidige gracht of moet ze in een bredere context gezien worden?*
- *Wat is de evolutie van de site/ bebouwing op kaart?*
- *Is er info beschikbaar over de betekenis (functie/macht/welstand/...) van de site en zijn bewoners doorheen de verschillende periodes? En wat leert deze info ons?*

Het proefsleuvenonderzoek moet volgende onderzoeksvragen beantwoorden:

- *Zijn er sporen aanwezig?*
- *Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?*
- *Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?*
- *Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?*
- *Behoren de aanwezige bewoningssporen tot één of meerdere bouwfases?*
- *Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht bij een eventueel vervolgonderzoek?*
- *Kunnen de gegevens uit het bureauonderzoek bijgesteld worden in functie van het proefsleuvenonderzoek?*

Resultaten:

Literatuuronderzoek suggereert dat de site in een bredere context moet bekeken worden. Het zou hier nl. kunnen gaan om een opper- en neerhofstructuur, waarbij het aanliggende gebied in het (zuid)oosten in rekening moet genomen worden (de locatie van het huidige 'Kasteel De Schepper'). De historische kaarten (18de-19de eeuw) die we van het onderzoeksgebied hebben gevonden tonen aan dat deze locatie in deze periode steeds bewoond was. Er is sprake van verschillende gebouwen op het terrein. Het domein heeft reeds verschillende eigenaars gehad en onderging doorheen de jaren verschillende veranderingen.

Door de aanwezigheid van een behoudenswaardige laagstamboomgaard waren de inplanting en de breedte van de sleuven beperkt. Er werden 3 werkputten aangelegd, waarbinnen 28 sporen (greppels en grachten, kuilen en paalkuilen) en een ophogingslaag (16de-17de eeuw) werden geregistreerd. De ophogingslaag is waarschijnlijk aangebracht na het afgraven van het terrein, waardoor de voorgaande leeflaag (gedeeltelijk) werd weggegraven. Deze ophoging zorgt er echter wel voor dat de onderliggende sporen een goede bewaring kennen. De aangetroffen sporen kunnen gedateerd worden in de late- of postmiddeleeuwen. Deze zouden kunnen behoren tot de oudste fase van ingebruikname van het terrein, wanneer de Schoolstraat, eerst vermeld in 1347, zich ontwikkelde tot een van de belangrijkste straten van Waarschoot.

Er werden in totaal 46 scherven ingezameld (vondstnummers 1 tot en met 10), die quasi allen behoren tot de laat- en postmiddeleeuwse periode. Het gaat hierbij om oppervlaktevondsten, aangetroffen bij het aanleggen van de werkputten, en vondsten uit sporen.

Inhoud

Technische fiche.....	3
Samenvatting.....	7
1. Inleiding.....	9
1.1. Algemeen.....	9
1.2. Doel van het onderzoek.....	10
1.3. Aard van de bedreiging	11
1.4. Opzet van het rapport.....	11
2. Methode	12
3. Bodemkundige en archeologische gegevens	13
3.1. Bodemkundige gegevens	13
Digitale bodemkaart van Vlaanderen.....	13
3.2. Historiek en archeologische gegevens.....	13
3.2.1. Historische achtergrond.....	13
3.2.2. Cartografische gegevens.....	14
3.2.3. Beantwoording onderzoeksvragen	17
3.2.4. Archeologische gegevens	18
4. Archeologisch onderzoek	19
4.1. Algemeen.....	19
4.2. Bodemopbouw.....	19
4.3. Sporen en structuren	23
4.3.1. Werkput 1	23
4.3.2. Werkput 2	27
4.3.3. Werkput 3	30
5. Vondstmateriaal	33
5.1. Aardewerk.....	33
6. Besluit en waardering	34
6.1. Algemeen.....	34
6.2. Beantwoording onderzoeksvragen	34
6.3. Advies	35
7. Bibliografie	36
8. Lijst met figuren.....	37
9. Bijlagen	38
9.1. Lijsten	38
9.1.1. Sporenlijst	38
9.1.2. Fotolijst	38
9.1.3. Vondstenlijst	38
9.1.4. Lijst profielen.....	38
9.2. Kaartmateriaal	38
9.3. Bodemprofielen en coupetekeningen	38

Samenvatting

In opdracht van het fiscaal kantoor Vanhooetegem heeft BAAC Vlaanderen een archeologische prospectie met ingreep in de bodem uitgevoerd op het terrein gelegen aan de Schoolstraat te Waarschoot (Figuur 1: Situering onderzoeksgebied op een luchtfoto **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**).

Binnen het plangebied zal een ontwikkeling gebeuren waarvan de omvang nog niet gekend is. Dit zal mogelijk gepaard gaan met graafwerken waardoor het bodemarchief zal verstoord worden. Dit rapport vormt de schriftelijke neerslag van het verloop van het archeologisch onderzoek en de resultaten van het project.

Figuur 1: Situering onderzoeksgebied op een luchtfoto³

Het projectgebied was ca. 2660 m² groot en is momenteel in gebruik als grasland met boomgaard en bos. Er werd binnen het plangebied 140,39 m² (5,28 %) onderzocht en dit door middel van drie werkputten. De inplanting van de sleuven moest aangepast worden door de aanwezigheid van een behoudenswaardige laagstamboomgaard.

Literatuuronderzoek suggereert dat de site in een bredere context moet bekeken worden. Het zou hier nl. kunnen gaan om een opper- en neerhofstructuur, waarbij het aanliggende gebied in het (zuid)oosten in rekening moet genomen worden (de locatie van het huidige 'Kasteel De Schepper'). De historische kaarten (18de-19de eeuw) die we van het onderzoeksgebied hebben gevonden tonen aan dat deze locatie in deze periode steeds bewoond was. Er is sprake van verschillende gebouwen op het terrein. Deze gebouwen liggen algemeen gezien steeds min of meer op dezelfde locatie. Het domein heeft reeds verschillende eigenaars gehad en onderging doorheen de jaren verschillende veranderingen.

---

³ Google Earth – Image © 2013 TerraMetric © 2013 Cnes/Spot Image

Er werden 3 werkputten (Plannr. 1) aangelegd, waarbinnen 28 sporen (waaronder greppels en grachten, kuilen en paalkuilen) en een ophogingslaag (16de-17de eeuw) werden geregistreerd. De ophogingslaag is waarschijnlijk aangebracht na het afgraven van het terrein, waardoor de voorgaande leeflaag (gedeeltelijk) werd weggegraven. Deze ophoging zorgt er echter wel voor dat de onderliggende sporen een goede bewaring kennen. De aangetroffen sporen kunnen gedateerd worden in de late- of postmiddeleeuwen. Deze zouden kunnen behoren tot de oudste fase van ingebruikname van het terrein, wanneer de Schoolstraat, eerst vermeld in 1347, zich ontwikkelde tot een van de belangrijkste straten van Waarschoot. Hoewel er geen resten van gebouwen aangetroffen werden binnen het kader van het vooronderzoek is het niet uitgesloten dat deze alsnog aanwezig zijn. Deze zouden mogelijk nog meer in het oosten van het plangebied kunnen aangetroffen worden.

Er werden in totaal 46 scherven ingezameld (vondstnummers 1 tot en met 10), die quasi allen behoren tot de laat- en postmiddeleeuwse periode (Plannr. 2). Het gaat hierbij om oppervlaktevondsten, aangetroffen bij het aanleggen van de werkputten, en vondsten uit sporen.

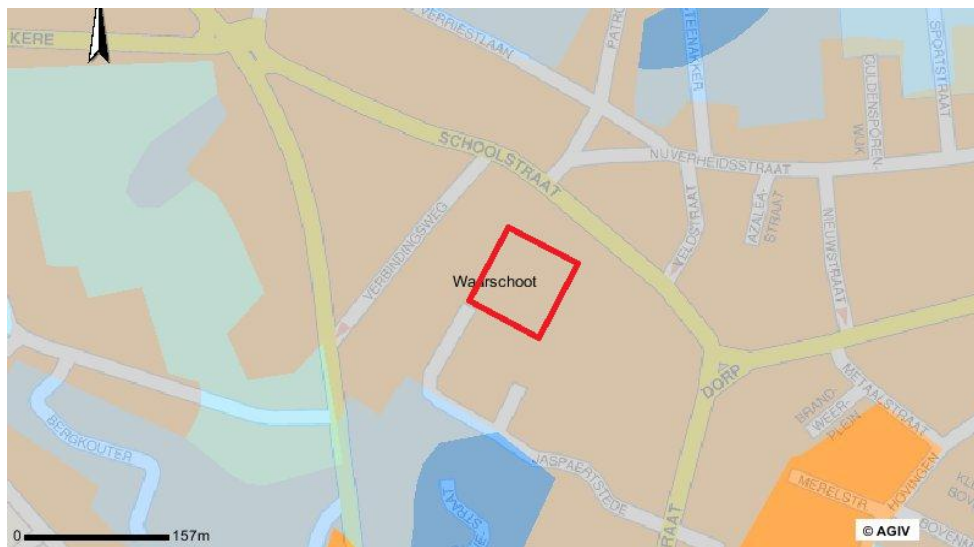

1. Inleiding

1.1. Algemeen

Baac Vlaanderen voerde een archeologische prospectie met ingreep in de bodem uit op het terrein gelegen aan de Schoolstraat te Waarschoot (Oost-Vlaanderen). Dit gebeurde in opdracht van fiscaal kantoor Vanhooetegem. Binnen het plangebied zal een ontwikkeling plaatsvinden waarvan de omvang nog niet bepaald werd. Dit zal hoogstwaarschijnlijk gepaard gaan met graafwerken waardoor het bodemarchief, en dus ook eventuele aanwezige archeologische resten, zal verstoord worden (Figuur 2, Figuur 3).

Figuur 2: Situering onderzoeksgebied op de stratengids⁴

In het kader van het 'archeologiedecreet' (decreet van de Vlaamse Regering 30 juni 1993, houdende de bescherming van het archeologisch patrimonium, inclusief de latere wijzigingen) en het uitvoeringsbesluit van de Vlaamse Regering van 20 april 1994, is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop zich archeologische waarden bevinden, verplicht deze waarden te behoeden en beschermen voor beschadiging en vernieling. In het licht van de bestaande wetgeving heeft de opdrachtgever beslist, in samenspraak met het Agentschap Onroerend Erfgoed, eventuele belangrijke archeologische waarden te onderzoeken voorafgaande aan de ontwikkeling van het terrein. Dit kan door behoud *in situ*, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of *ex situ*, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd worden. Aangezien behoud *in situ* niet mogelijk is, is gekozen voor een archeologische prospectie met ingreep in de bodem.

---

⁴ AGIV 2013b

Figuur 3: Situering onderzoeksgebied op de topografische kaart⁵

Het projectgebied wordt gekenmerkt door bodemserie OB, bebouwde zone (zie 3.1). Momenteel is het terrein in gebruik als grasland, boomgaard en bosgebied.

Het terrein waar de ontwikkeling gepland is, is 2660 m² groot. Hiervan diende oorspronkelijk 12 % (dus ca. 319 m²) archeologisch onderzocht te worden door middel van proefsleuven (10 % = ca. 266 m²) en kijkvensters (2 % = ca. 53 m²). Er werd uiteindelijk in het totaal 140,39 m² onderzocht in 3 werkputten. Dit komt neer op ca. 5,28 % van het te ontwikkelen terrein. Deze verandering werd met opdrachtgever en het Agentschap Onroerend Erfgoed besproken en voorafgaand aan de werken goedgekeurd. De sleuven waren beperkt qua breedte en inplanting door de aanwezigheid van een behoudenswaardige laagstamboomgaard. Er werd gestreefd naar maximaal behoud van deze boomgaard enerzijds en maximale info over de archeologische potentie anderzijds.

Het onderzoek werd uitgevoerd op 6 mei 2013. Projectverantwoordelijke was Jeroen Vanden Borre. Lina Cornelis en Olivier Van Remoorter werkten mee aan het onderzoek.

Contactpersonen bij de overheid, Agentschap Onroerend Erfgoed Oost-Vlaanderen, waren Nancy Lemay en Stani Vandecatsye.

1.2. Doel van het onderzoek

Het doel van deze prospectie met ingreep in de bodem is een archeologische evaluatie van het terrein. Hierbij moeten minimaal volgende onderzoeksvragen beantwoord worden:

- Zijn er sporen aanwezig?
- Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?
- Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Behoren de aanwezige bewoningssporen tot één of meerdere bouwfases?
- Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht bij een eventueel vervolgonderzoek?
- Kunnen de gegevens uit het bureauonderzoek bijgesteld worden in functie van het proefsleuvenonderzoek?

⁵ Provincie Oost-Vlaanderen 2013a

1.3. ***Aard van de bedreiging***

De geplande ontwikkeling zal mogelijk gepaard gaan met graafwerken die het bodemarchief verstoren en eventuele aanwezige archeologische restanten zullen aantasten. In situ bewaring van archeologische waarden zal dan uitgesloten zijn.

1.4. ***Opzet van het rapport***

Na de samenvatting en dit inleidende hoofdstuk wordt de toegepaste methode toegelicht. Vervolgens wordt er stilgestaan bij de bekende bodemkundige en archeologische gegevens betreffende het onderzoeksgebied en haar omgeving. Daarna worden de resultaten van de archeologische prospectie gepresenteerd. Hieruit volgen een synthese en een advies voor eventueel vervolgonderzoek.

2. Methode

De totale oppervlakte van het onderzoeksgebied bedroeg 2660 m² waarvan 140,39 m² (5,28 %) werd onderzocht. Het oorspronkelijke plan om een kruisvorm over het terrein aan te leggen werd door de staat van het terrein onmogelijk gemaakt. De inplanting van de sleuven week af van de Bijzondere voorwaarden. Dit werd vooraf met de opdrachtgever en het Agentschap Onroerend Erfgoed besproken en goedgekeurd. Na een evaluatie van het terrein werden drie werkputten tussen de bomen in gegraven met een minigraver om een voldoende dekking van het terrein te bekomen. De sleuven waren beperkt qua breedte en inplanting door de aanwezigheid van een behoudenswaardige laagstamboomgaard. Er werd gestreefd naar maximaal behoud van deze boomgaard enerzijds en maximale info over het archeologisch potentieel anderzijds, met een aangepaste ligging van de sleuven. Werkput 1 werd aangelegd in het zuidwesten van het terrein. Het verlengde van deze werkput werd haaks over het terrein aangelegd, parallel aan de Schoolstraat. Werkput 2 werd haaks op deze sleuf gegraven, dit om min of meer de gevraagde kruisvorm over de motte te bekomen. Werkput 3 werd ingepland om de grens van de bebouwing af te tasten.

De afgraving gebeurde door een minigraver met een tandenloze kraanbak van 1,20 m breed. De inzet van dergelijke kleine graafmachine met kleine bak was nodig omwille van de dichtheid van de aanwezige, behoudenswaardige laagstamboomgaard. Tijdens het onderzoek werd in iedere werkput machinaal één vlak aangelegd op het archeologisch relevante en leesbare niveau; dit onder begeleiding van de leidinggevende archeoloog. Indien nodig werd het vlak lokaal verdiept. Vervolgens werd het vlak manueel bijgeschaafd, zodat de sporen het best zichtbaar waren en meteen konden worden ingekrast. Alle sporen werden ingetekend door middel van een *Robotic Total Station* (RTS) en gedocumenteerd aan de hand van beschrijvingen en foto's. Sporen-, foto-, vondsten-, coupe- en tekeningenlijsten werden digitaal geregistreerd in het veld. Gebruik makend van het programma *Autocad* werden de verzamelde data verwerkt tot een gedetailleerd en overzichtelijk grondplan van het hele terrein (Plannr. 1).

Een selectie van de sporen werd gecoupeerd (Tekenvel 1). Deze selectie was voldoende toereikend om de onderzoeksvragen te beantwoorden. Indien een spoor zich tegen de putwand bevond, werd het werkputprofiel opgeschaafd om de relatie tussen het spoor en de bodemhorizonten te registreren. Het profiel van de coupes werd manueel opgeschaafd, gefotografeerd, ingetekend op schaal 1/20 en beschreven. Vondsten uit de coupes werden stratigrafisch ingezameld. Vondsten werden achteraf gewassen, genummerd en bewaard bij BAAC bvba.

Per werkput werd bij de aanleg ervan een of meerdere profielputten aangelegd (Tekenvel 1), waaronder profielputten met minstens 60 cm van de moederbodem zichtbaar. Bij elke profielput werd de absolute hoogte van het (archeologisch) vlak en van het maaiveld genomen en op plan aangeduid.

Met behulp van een metaaldetector (*Tesoro Silver*) werden metaalvondsten opgespoord. Er werden geen metaalvondsten ontdekt met de metaaldetector.

Na afloop van het onderzoek werden de werkputten gedicht om verdere degradatie en instabiliteit van het terrein te voorkomen. Dit gebeurde met instemming van het Agentschap Onroerend Erfgoed.

⁷ AGIV 2013c.

moederparochie die zich in Zomergem bevond. Een eerste kapel ontstond waarschijnlijk op de plaats waar nu de kerk staat. In 1243 reeds maakte men de parochie zelfstandig.

In de 13de eeuw waren belangrijke hoeven in volle uitbating, doch het bouwland was nog niet heel uitgebreid aanwezig. Hoewel de ontginning volop in gang kwam bestond de streek nog steeds vooral uit broek, heide en bosgebied. De ontginning gebeurde zo eerst op smalle stroken land, door de graaf ter ontginning in cijns gegeven, omgeven door moeras en moorlanden.⁸

Het domein

Het domein is gelegen aan de Schoolstraat. Deze straat was een van de drie belangrijkste dorpsstraten die liep van de kerk in westelijke richting tot de Kere, reeds in 1347 vermeld⁹. Wat betreft de historische achtergrond dient ons studiegebied uitgebreid te worden naar het volledige goed dat tegenwoordig de naam 'De Schepper' heeft gekregen (naar een voormalig bewoner). Het onderzoek van historische bronnen en kaartmateriaal leert dat beide onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. Het gaat hier om een omwald goed met achtergelegen motte, monumentale poort en deels ommuurde tuin, reeds gekend in de 16de eeuw¹⁰.

Zoals we nu het kasteeldomein aantreffen werd het in 1712 aangelegd. Dit domein gaat zeker vroeger terug tot een belangrijk goed. In de 15de eeuw bezat de familie de Stoppelaere belangrijke goederen te Waarschoot. In de Schoolstraat is er al een vermelding van de Stoppelaeres molen in 1440. De familie Stoppelaere was een Gentse familie die maalrecht bezat. In 1467 was Jan De Stoppelaere baljuw van Waarschoot¹¹. De weduwe van Geraard De Stoppelaere had bijna alle Waarschootse bezittingen geërfd, waaronder de Kerkemolen, twee herbergen en '*... den Wal te Waarschoot met zijn toebehoorten boven en beneden ...*'¹² Dit wordt ook in de latere opgave van het landboek van 1639 vermeldt, wanneer Jonkvrouw de Stoppelaere aan de burgemeester en molenaar van Waarschoot niet alleen de molen maar ook een behuise hofstede met *mote en wallen* verhuurt. Dit domein met *mote en wallen, boven en beneden* was de voorloper van het lusthuis van 1732. Op deze plaats stond het Stoppelaerskasteel, dat nu gekend is als Kasteel De Schepper. In 1678 wordt deze hofstede verhuurd aan Pieter Pieters en in 1712 zou het huidige domein aangelegd zijn door Jan-Baptist Buens. Het domein, *de hofstede met wallen, ... nours over de kercke van tselve Waarschoot*' werd dan verkocht in 1750¹³.

jaar	omschrijving
1550	den Wal te Waarschoot met zijn toebehoorten boven en beneden groot wesende tesamen vijf ghemet
1571	huurprijs 5lb 5s.g.
1639	behuise hofstede met mote en wallen
1712	heraanleg van domein
1750	de hofstede met wallen ... en edifiçiën nours over de kercke van tselve Waarschoot; oppervlakte 7 à 8 gemeten (3ha)

3.2.2. Cartografische gegevens

Het onderzoeksgebied wordt hieronder weergegeven op drie cartografische bronnen, namelijk de Ferrariskaart, de Atlas van de buurtwegen en de Poppkaart.

⁸ De Vos A., 1990 ; Tondat R., 1978 ; waarschoot.be

⁹ VTB VAB, 1978, Bogaert C., Lanclus K. & Verbeeck M., 1994

¹⁰ Bogaert C., Lanclus K. & Verbeeck M., 1994 ; Inventaris bouwkundig erfgoed

¹¹ VTB VAB, 1978

¹² Eerste vermelding op 5 december 1550

¹³ De Vos A., 1990

3.2.2.1. *Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden (1771-1778)*

Op de Ferrariskaart (*Kabinetskaart der Oostenrijke Nederlanden en het Prinsbisdom Luik*) (Figuur 5) staat het onderzoeksgebied aangeduid als bos en grasland¹⁴. Er zijn 3 gebouwen aanwezig binnen het onderzoeksgebied. Het domein wordt door een gracht omringd, die in het noord(oost)en een opening heeft. Meer naar het oosten toe is ook nog een gracht op te merken. Deze is op de hedendaagse luchtfoto's en op het terrein nog zichtbaar. Binnen deze omgrachting zijn ook gebouwen op te merken. Mogelijk zouden we hier kunnen spreken van een opperhof en neerhof.

Figuur 5: Aanduiding van het onderzoeksgebied op de kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden (Ferrariskaart) (1771-1778)¹⁵

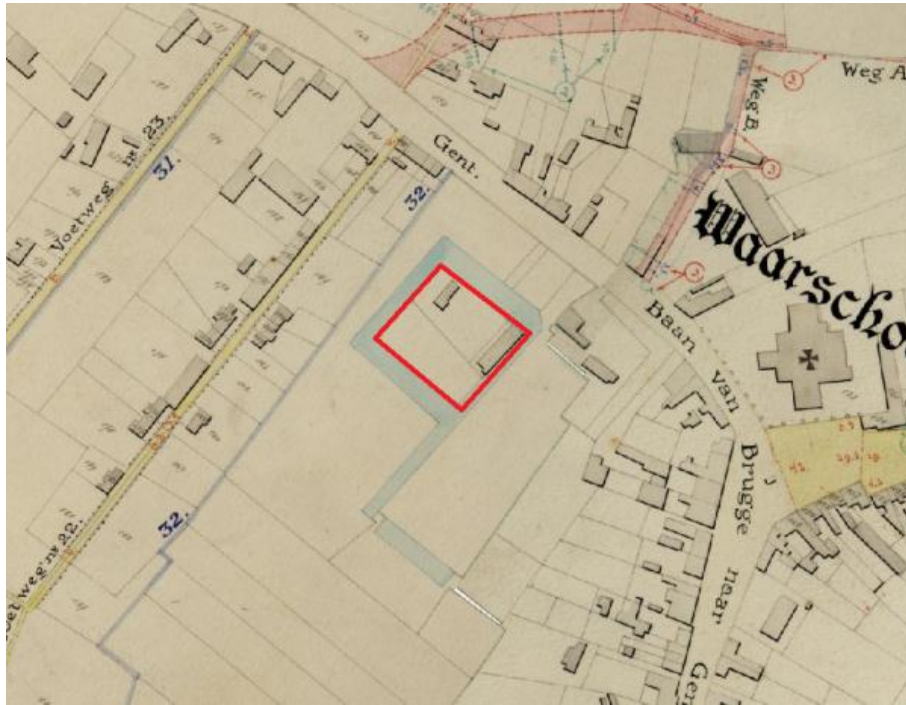
3.2.2.2. *Atlas van de Buurtwegen (1841)*

Op de kaart van de Atlas van de Buurtwegen, opgesteld vanaf 1841 (Figuur 6)¹⁶ bevinden zich twee gebouwen binnen het onderzoeksgebied. Deze gebouwen zijn mogelijk twee van de gebouwen die ook opgetekend zijn op de Ferrariskaart. De gracht omheen het domein is volledig gesloten. Ook hier is in het zuiden nog een extra stuk gracht opgetekend. Deze kan nog op het terrein onderscheiden worden. De gebouwen die bij Ferraris in het noordoosten opgemerkt zijn, werden hier ook aangeduid.

¹⁴ Digitale Bibliotheek van de Koninklijke Bibliotheek van België 2013a.

¹⁵ Digitale Bibliotheek van de koninklijke bibliotheek van België 2013a

¹⁶ Provincie Oost-Vlaanderen 2013b.

Figuur 6: Aanduiding onderzoeksgebied op de Atlas der Buurtwegen (1841)¹⁷

3.2.2.3. Poppkaart (tweede helft 19de eeuw)

De kaart van Philippe-Christian Popp (*Atlas cadastral parcellaire de la Belgique*) (Figuur 7), opgesteld in de tweede helft van de 19^e eeuw, geeft een vergelijkbaar beeld als de Atlas van de Buurtwegen¹⁸. Een van de gebouwen, zichtbaar op de Ferrariskaart en de Atlas van de Buurtwegen is hier nog steeds zichtbaar, doch het andere gebouw is verdwenen en vervangen door een andere gebouwtje, schijnbaar op dezelfde locatie.

Figuur 7: Aanduiding onderzoeksgebied op de kadasterkaart van Phillipe-Christian Popp (1855)¹⁹

¹⁷ Provincie Oost-Vlaanderen 2013b

¹⁸ Digitale Bibliotheek van de Koninklijke Bibliotheek van België 2013b.

¹⁹ Digitale Bibliotheek van de Koninklijke Bibliotheek van België 2013b

3.2.3. *Beantwoording onderzoeksvragen*

1. *Was de site vroeger beperkt tot de afbakening van de huidige gracht of moet ze in een bredere context gezien worden?*

Op de historische kaarten is er zowel een gracht rondom het onderzoeksgebied gelegen als omheen een aangrenzende zone. Deze twee zones zijn met elkaar verbonden en behoren naar alle waarschijnlijkheid tot een opperhof-neerhof structuur. Het studiegebied dient dus inderdaad in deze bredere context bekeken te worden. Indien er ooit plannen zouden zijn met het Kasteel De Schepper dient men dus met deze bredere context rekening te houden.

2. *Wat is de evolutie van de site/bebouwing op kaart?*

Op de Ferrariskaart zijn 3 gebouwen aanwezig binnen het onderzoeksgebied. Het domein wordt door een gracht omringd, die in het noord(oost)en een opening heeft. Meer naar het oosten toe is ook nog een gracht op te merken. Binnen deze omgrachting zijn ook gebouwen op te merken. Mogelijk zouden we hier kunnen spreken van een opperhof en neerhof.

Op de kaart van de Atlas van de Buurtwegen bevinden zich twee gebouwen binnen het onderzoeksgebied. Deze gebouwen zijn mogelijk twee van de gebouwen die ook opgetekend zijn op de Ferrariskaart. De gracht omheen het domein is hier volledig gesloten. Ook hier is in het zuiden nog een extra stuk gracht opgetekend. De gebouwen die bij Ferraris in de aanliggende noordoostelijke zone opgemerkt werden, zijn hier ook aangeduid.

De kaart van Philippe-Christian Popp geeft een vergelijkbaar beeld als de Atlas van de Buurtwegen. Eén gebouwtje is verdwenen, en op dezelfde locatie vervangen door een gebouw van eenzelfde omvang.

3. *Is er info beschikbaar over de betekenis (functie/macht/welstand/...) van de site en zijn bewoners doorheen de verschillende periodes? En wat leert deze info ons?*

In de 15de eeuw is de familie Stoppelaere de eigenaar van het studiegebied. De weduwe van Geraard De Stoppelaere had bijna alle Waarschootse bezittingen geërfd, waaronder de Kerkemolen, twee herbergen en ‘... *den Wal te Waerschoot met zijn toebehoorten boven en beneden* ...’²⁰ Dit wordt ook in de latere opgave van het landboek van 1639 vermeldt, wanneer Jonkvrouw de Stoppelaere aan de burgemeester en molenaar van Waarschoot niet alleen de molen maar ook een behuisde hofstede met *mote en wallen* verhuurt. Dit domein met *mote en wallen, boven en beneden* was de voorloper van het lusthuis van 1732. Op deze plaats stond het Stoppelaerskasteel, dat nu gekend is als Kasteel De Schepper. In 1678 wordt deze hofstede verhuurd aan Pieter Pieters en in 1712 zou het huidige domein aangelegd zijn door Jan-Baptist Buens. Het domein, *de hofstede met wallen, ... nours over de kercke van tselve Waerschoot* werd dan verkocht in 1750²¹.

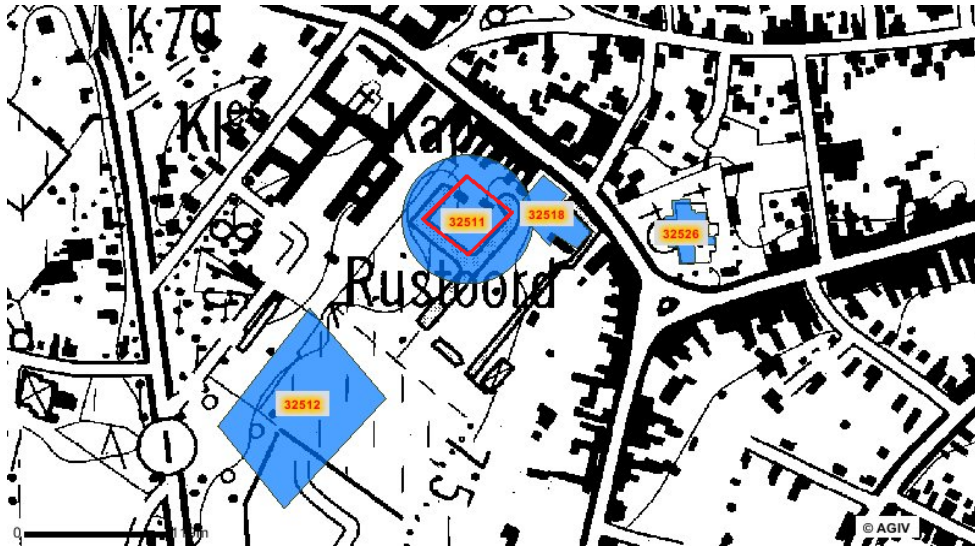
---

²⁰ Eerste vermelding op 5 december 1550

²¹ De Vos A., 1990

3.2.4. Archeologische gegevens

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) geeft verschillende archeologische waarden weer in de omgeving van het onderzoeksgebied (Figuur 8)²².

Figuur 8: CAI-kaart van het plangebied met de archeologische vindplaatsen in de omgeving

Locatie 32511 omvat het onderzoeksgebied zelf. Het gaat hier om een middeleeuwse alleenstaande site met walgracht ontdekt op basis van de Ferrariskaart.

Locatie 32512 ligt ten zuidwesten van het onderzoeksgebied. Hier denkt men een middeleeuwse structuur te kunnen situeren. Er zijn geen verdere gegevens beschikbaar.

Locatie 32518 ligt onmiddellijk naast het onderzoeksgebied in het noordoosten. Het gaat hier om het 'Goed tegenover de kerk' of het 'Kasteel de Schepper'. Dit is de locatie van het lusthof gebouwd in 1712 door Jean Baptiste Buens (zie 3.2.1).

Locatie 32526 ligt aan de overzijde van de Schoolstraat. Het gaat hier om laatmiddeleeuwse structuren, meerbepaald de kerk en een vlakgraf. Deze werden door middel van archeologisch en bouwhistorisch onderzoek onderzocht. De kerk zou opgericht zijn in het midden van de 13de eeuw en door de eeuwen heen steeds zijn uitgebreid en aangepast tot ze in 2002 uitbrandde. Er werden verschillende grafkelders aangetroffen met skeletten en sporadisch nog textielresten.

²² CAI 2013

4. Archeologisch onderzoek

4.1. Algemeen

Het onderzoeksgebied werd onderzocht aan de hand van drie werkputten met een totale oppervlakte van 140,39 m². In totaal werden 28 spoornummers uitgedeeld. De sporen werden per werkput genummerd. Er werden vijf profielen geregistreerd.

4.2. Bodemopbouw

Uit de profielen (zie verder) bleek dat de bodem in het grootste deel van het plangebied bestond uit zand en zeer licht lemig zand. De bodemopbouw werd door middel van vijf profielen bestudeerd. Bij alle vijf kon een gelijkaardige bodemopbouw waargenomen worden. De lagen kregen de spoornummers 1000, 1001 en 1002.

Spoor 1000 is de bouwvoor. Overal had deze een donkerbruine kleur, was sterk humeus en bevatte baksteen en mortelfragmenten.

Spoor 1001 is een pakket opgebrachte grond waarmee heel het terrein opgehoogd is. Opvallend is dat dit pakket onmiddellijk op de natuurlijke bodem rust. Er is geen oorspronkelijke A-horizont waargenomen. Het is dus waarschijnlijk dat het terrein voor het aanbrengen van dit pakket (gedeeltelijk) werd afgegraven, vermoedelijk om de vruchtbare teelaarde te hergebruiken op een ander terrein. Deze ophoging dekte alle aangetroffen sporen af en zorgde daardoor voor een goede bewaring. Deze laag is bruin van kleur en bevat naast baksteen en mortelfragmenten ook sporadisch aardewerk. Ter hoogte van profiel 4 werd in deze laag een randfragment van een grape in roodbakkend aardewerk aangetroffen die dit pakket ten vroegste dateert in de 16^e eeuw, mogelijk zelfs jonger. De oorsprong van dit ophogingspakket kunnen we niet opmaken uit puur bodemkundig onderzoek (zie verder).

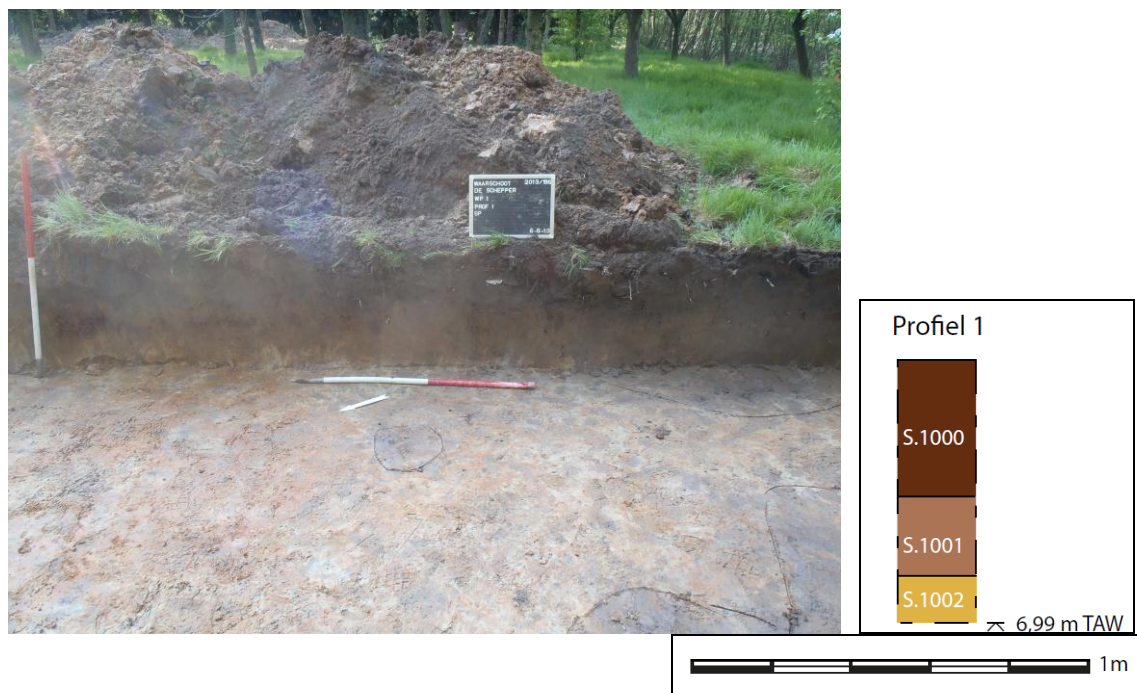
Spoor 1002 is de natuurlijke bodem, m.n. de C-horizont. Het gaat hierbij om licht geel tot gelig zand tot lemig zand met veel ijzerconcreties, lokaal sterk gebioturbeerd. Deze laag is tamelijk gereduceerd maar nog met gleyverschijnselen.

De opbouw van het humeuze dek was over heel het plangebied vrij gelijkaardig, maar de omvang ervan nam toe in het oosten van het plangebied (profiel 5, fig. 13) in vergelijking met het westen van het plangebied (profiel 1 en 4, fig. 9 en 12). Eén profiel was diep verstoord (profiel 2, fig. 10).

4.2.1. Overzicht profielen

4.2.1.1. Profiel 1

Figuur 9: Profiel 1: foto en profieltekening

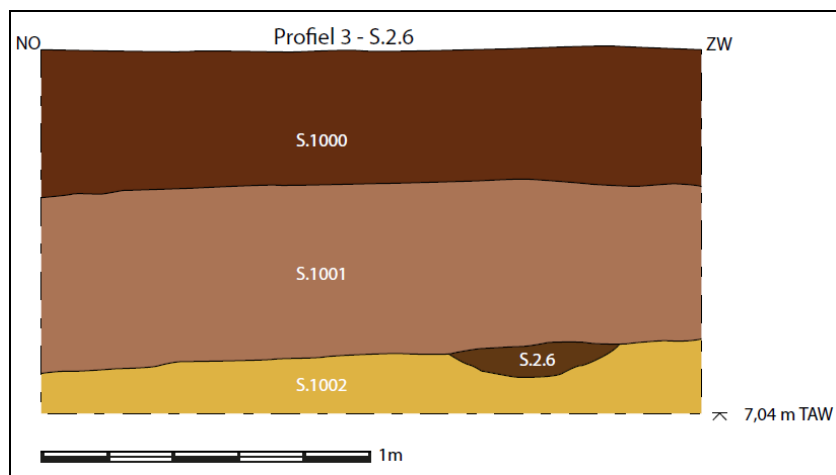
4.2.1.2. Profiel 2

Figuur 10: Profiel 2: foto en profieltekening

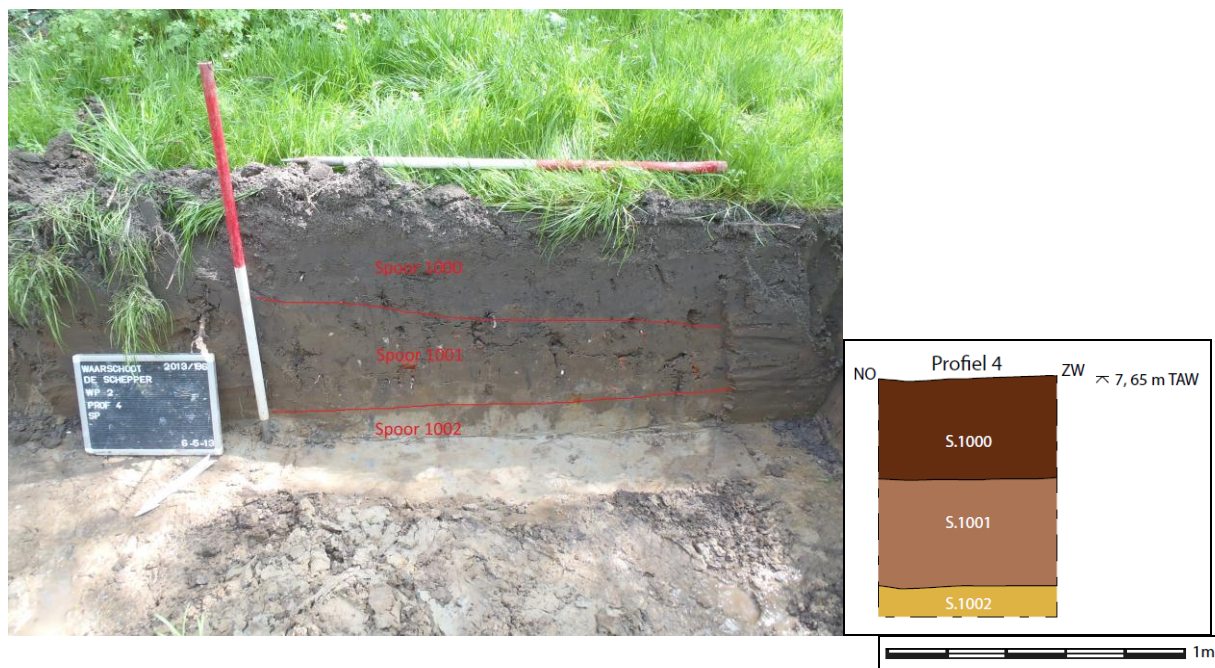

4.2.1.3. Profiel 3

Figuur 11: Profiel 3: foto en profieltekening

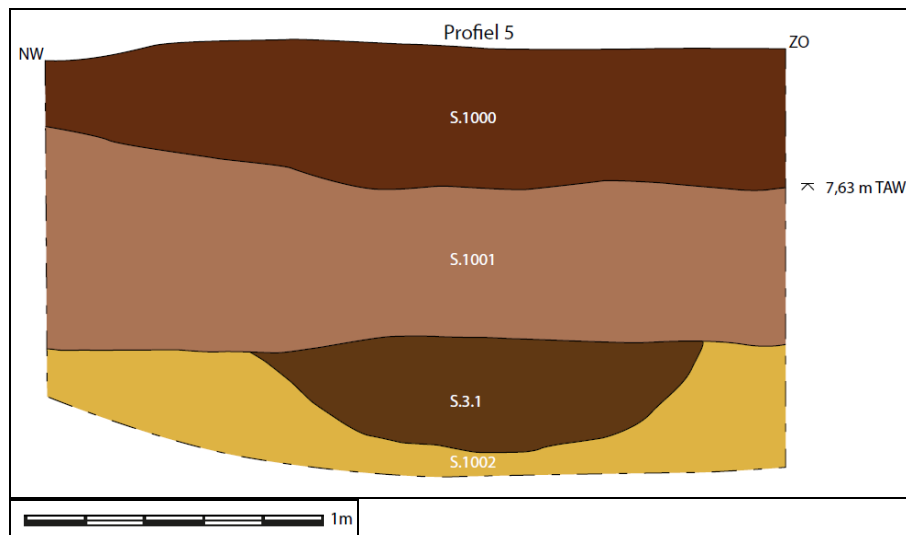
4.2.1.4. Profiel 4

Figuur 12: Profiel 4: foto met aanduiding van de bodemlagen en profieltekening

4.2.1.5. Profiel 5

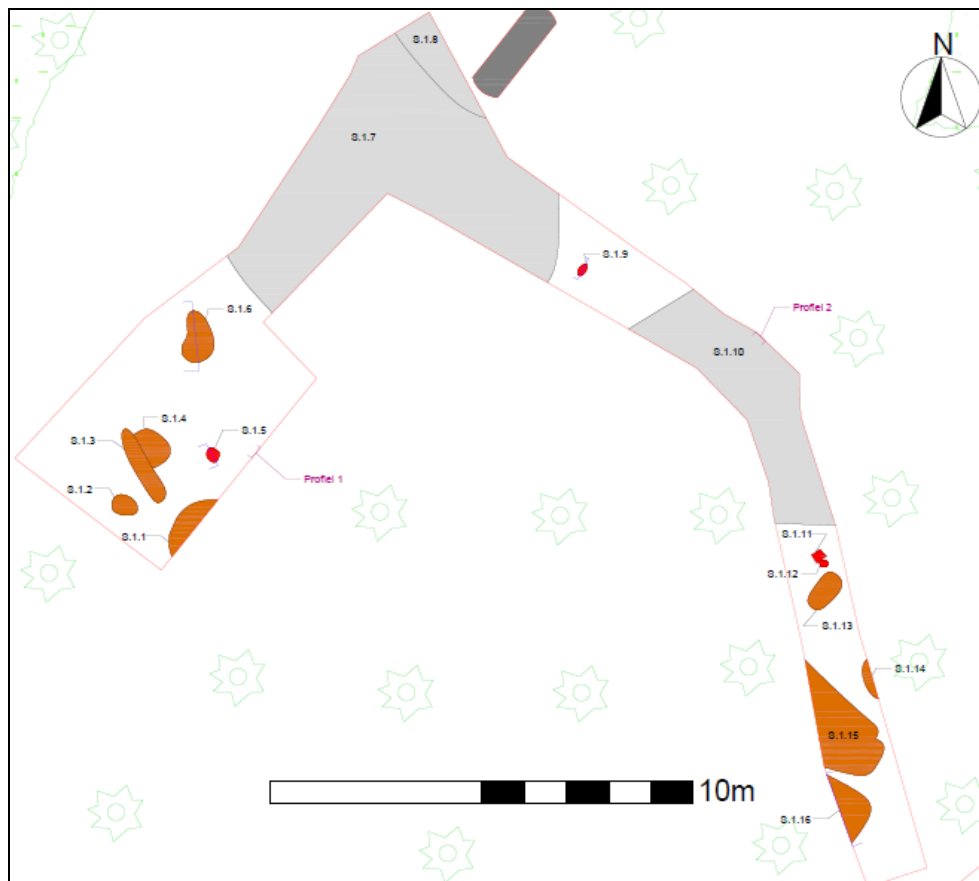

Figuur 13: Profiel 5: foto en coupetekening

4.3. Sporen en structuren

4.3.1. Werkput 1

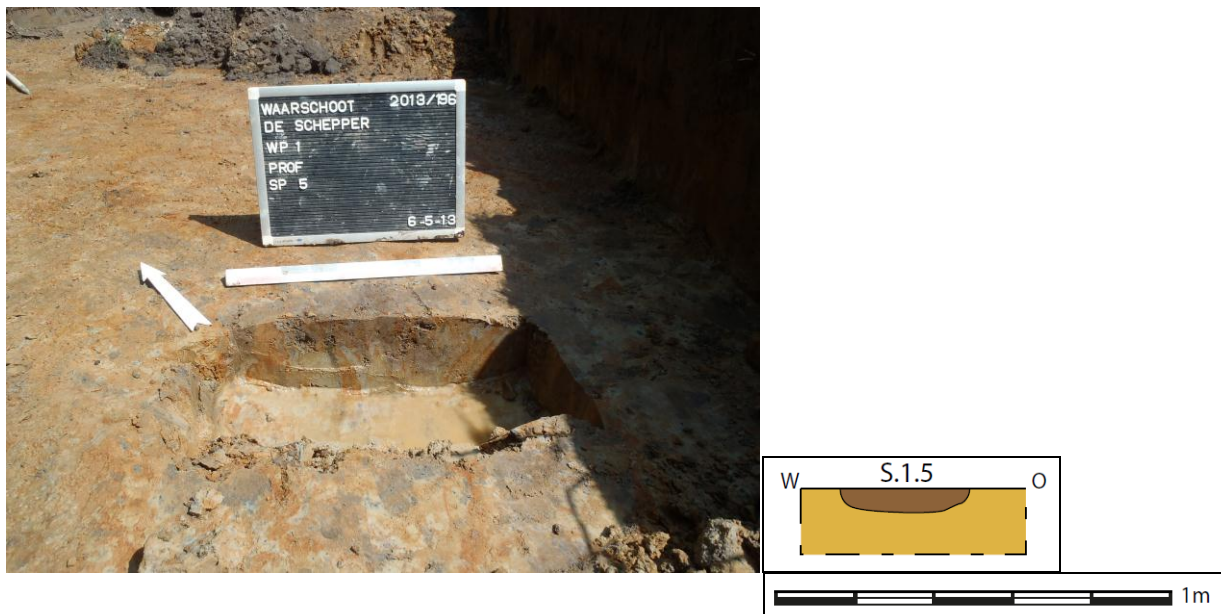
In werkput 1 werden 16 sporen aangetroffen (Figuur 14). Het gaat hier om spoornummers 1.1 tot 1.16. De hoogte van het maaiveld bevond zich hier tussen 7,60 m TAW en 7,92 m TAW. Het archeologisch vlak lag op een gemiddelde diepte van 7,01 m TAW. De oppervlakte van deze werkput is 77,68 m². Er werden twee profielen (profielen 1 en 2) geregistreerd.

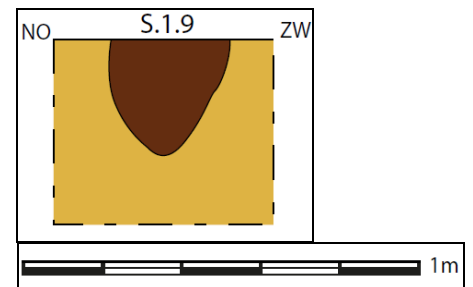
Figuur 14: Detailplan Werkput 1

- Spoor 1.1 is een ovale kuil met een donkerbruine kleur, grijs en geel gevlekt en bevat een beetje houtskool en ijzerconcreties.
- Spoor 1.2 is een ovale kuil met een donkerbruine kleur en een beetje houtskool en ijzerconcreties
- Spoor 1.3 is een langwerpige ovale kuil met een bruingrijze kleur met een beetje houtskool en ijzerconcreties. Dit spoor is ook een beetje gebioturbeerd. Dit spoor oversnijdt ook spoor 1.4
- Spoor 1.4 is een ronde kuil met een bruingrijze kleur en met een beetje houtskool en ijzerconcreties. Daarnaast was dit spoor ook een beetje gebioturbeerd. Dit spoor wordt door spoor 1.3 oversneden.
- Spoor 1.5 is een ronde paalkuil met een bruingrijze kleur met een beetje houtskool en ijzerconcreties. Daarnaast was dit spoor ook een beetje gebioturbeerd. Dit spoor werd ook gecoupeerd. In de coupe blijkt dit spoor licht U-vormig te zijn met een maximale diepte van 8 cm.

Figuur 15: Coupe op spoor 1.5

- Spoor 1.6 is een onregelmatige gevormde kuil met een bruingrijze kleur met een beetje houtskool en ijzerconcreties. Daarnaast was dit spoor ook een beetje gebioturbeerd. Dit spoor werd ook gecoupeerd. In de coupe bleek dit spoor maar twee cm diep bewaard. Vermoedelijk gaat het om de onderkant van een kuil.
- Spoor 1.7 is een brede grachtvulling met een bruingrijze kleur met een beetje ijzerconcreties, een matige hoeveelheid houtskool en een beetje bioturbatie. De vulling bevatte naast baksteen en mortel ook een kleine hoeveelheid aardewerk.
- Spoor 1.8 is een grachtvulling die onder spoor 1.7 loopt en dus ouder is. Het gaat echter wel om eenzelfde structuur. Deze vulling is donker bruingrijs van kleur en bevat een kleine hoeveelheid mortel en ijzerconcreties en een matige hoeveelheid baksteenfragmenten.
- Spoor 1.9 is een ovale paalkuil met een donkerbruine kleur. Dit spoor bevat een beetje baksteenspikkels en houtskool. Dit spoor werd gecoupeerd. In de coupe was dit spoor U-vormig en was bewaard tot een diepte van 28 cm.

Figuur 16: Coupe op spoor 1.9

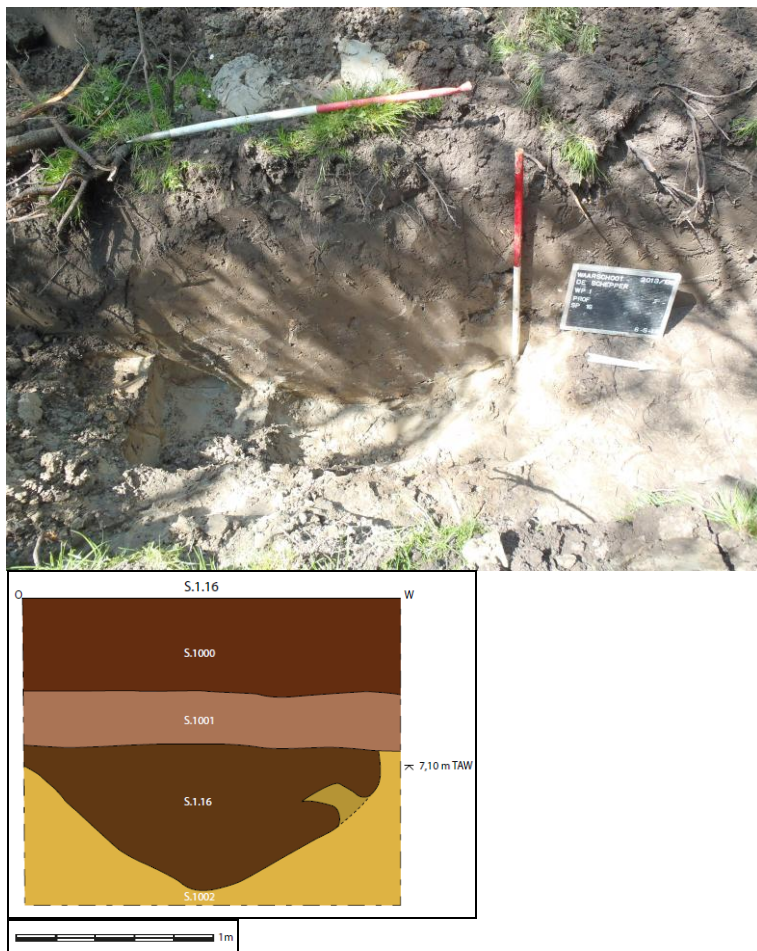
- Spoor 1.10 is een gracht met een donker grijsbruine kleur met een beetje mortel en baksteenfragmenten, ijzerconcreties en licht gebioturbeerd. Dit spoor bevatte ook aardewerk, zowel 16de-eeuws als 14de-eeuws materiaal. Ter hoogte van profiel 2 was dit spoor nog tot een diepte van 50 cm bewaard. In dit profiel konden drie vullingen onderscheiden worden. Vulling "a" is bruingeel gevlekt en zandig van textuur. Vulling "b" is grijsbruin van kleur met een beetje houtskool als inclusie en is iets meer humeus dan de bovenliggende vulling. Vulling "c" is donkergrijs van kleur en bevat een matige hoeveelheid baksteenfragmenten (13 cm x ?? cm x 6 cm) en aardewerk. Dit spoor is mogelijk dezelfde als spoor 1.8. Dat zou betekenen dat een grote gracht is aangesneden die een bocht van 90 graden maakt. Deze hypothese kon niet verder gestaafd worden door de aanwezigheid van de bomen op het terrein.

Figuur 17: Profiel 2: foto en profieltekening

- Spoor 1.11 is een ronde paalkuil met een donker bruingrijze kleur met een matig veel houtskool en een beetje ijzerconcreties. Dit spoor wordt door spoor 1.12 oversneden.
- Spoor 1.12 is een ronde paalkuil met een donker bruingrijze kleur met een matig veel houtskool en een beetje ijzerconcreties. Dit spoor oversnijdt spoor 1.11.
- Spoor 1.13 is een ovale kuil met een donker bruingrijze kleur en een mortel, houtskool en ijzerconcreties en een matige hoeveelheid basteenfragmenten.
- Spoor 1.14 is een mogelijk ovale kuil die zich in de profielwand bevindt. Dit spoor heeft een donkergrijze kleur en bevat een beetje houtskool.
- Spoor 1.15 is een onregelmatig gevormde kuil met een donker bruingrijze kleur, met matig veel baksteenfragmenten en een beetje mortel en ijzerconcreties. In dit spoor werden ook enkele aardewerkfragmenten aangetroffen.
- Spoor 1.16 is een mogelijk ovale kuil met een donker bruingrijze kleur met een kleine hoeveelheid mortel en baksteenfragmenten en een beetje houtskool en baksteenfragmenten. Dit spoor werd ook gecoupeerd. Deze kuil had een lichte spits-tot komvormige doorsnede met een maximale diepte van 62 cm onder het vlak. De totale diepte in het profiel was 72 cm diep.

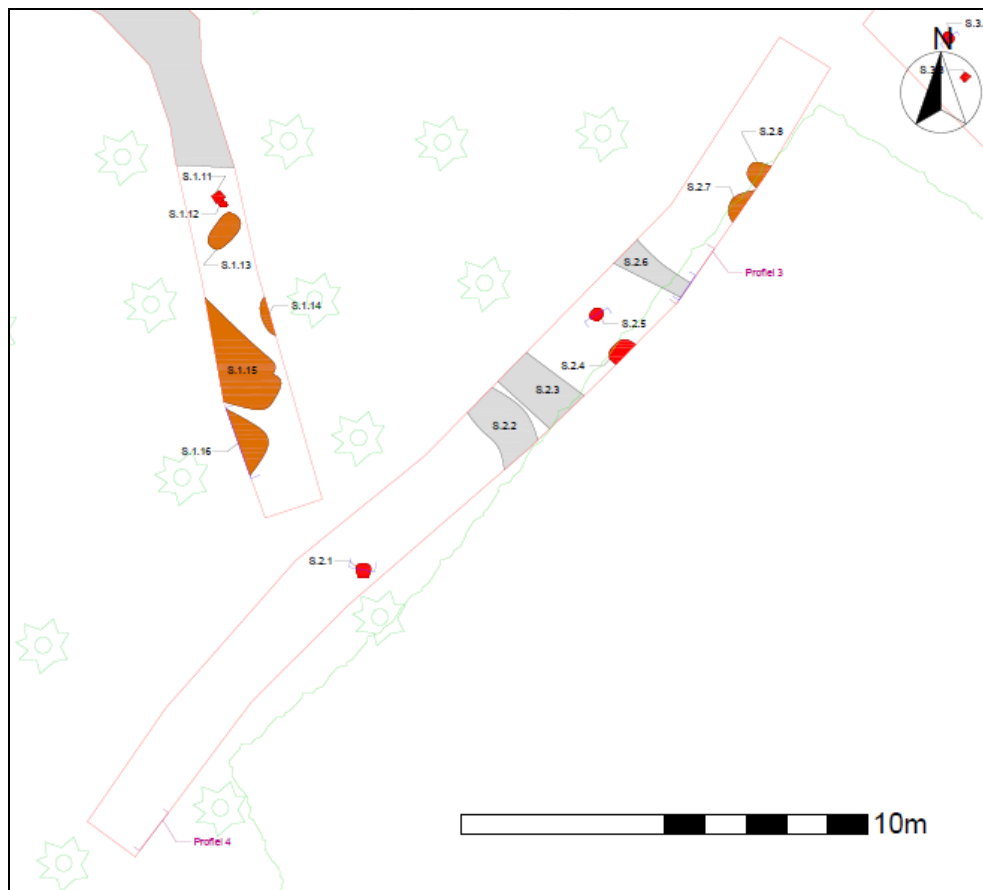

Figuur 18: Foto en coupetekening spoor S.1.16

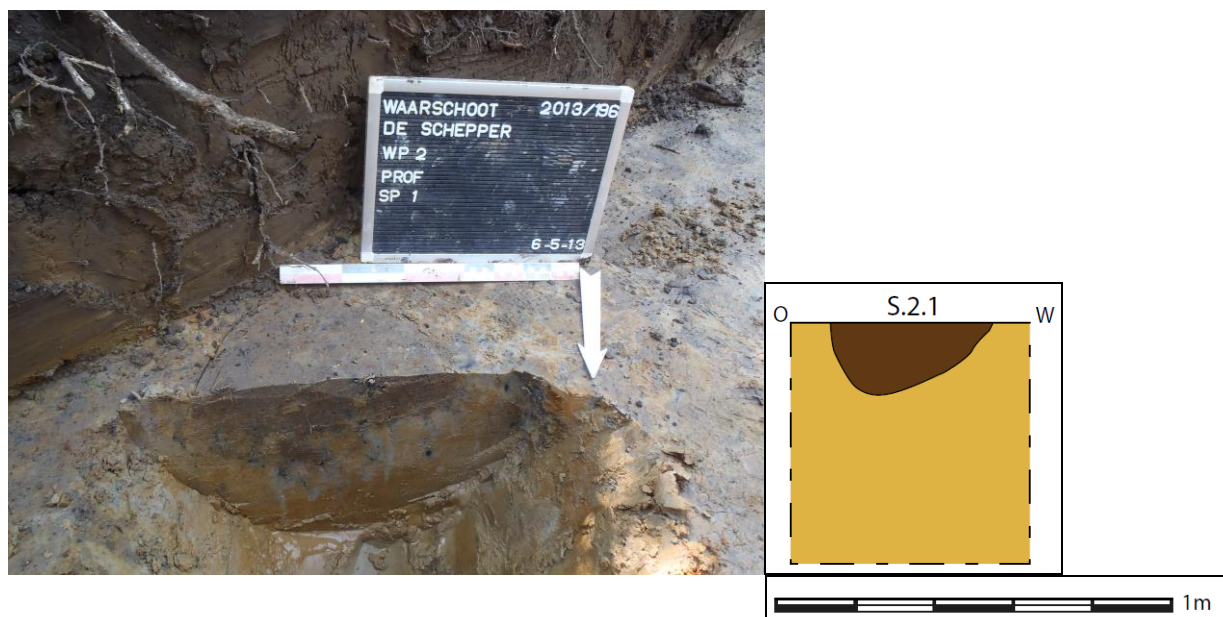
4.3.2. Werkput 2

In werkput 2 werden acht sporen aangetroffen (Figuur 19). Het gaat hier om spoornummers 2.1 tot 2.8. De hoogte van het maaiveld bevond zich hier tussen 7,65 m TAW en 7,97 m TAW. Het archeologisch vlak lag op een gemiddelde diepte van 7,04 m TAW. De oppervlakte van deze werkput is 41,53 m². Er werden twee profielen (profielen 3 en 4) geregistreerd.

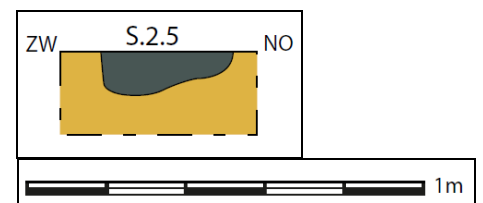
Figuur 19: Detailplan Werkput 2

- Spoor 2.1 is een ronde paalkuil met een donker bruingrijze kleur met een beetje mortel en baksteenfragmenten en een beetje ijzerconcreties en matig veel houtskool. Dit spoor werd gecoupeerd. In de coupe is dit spoor komvormige in doorsnede en bewaard tot een maximale diepte van 18 cm.

Figuur 20: Coupe op spoor 2.1

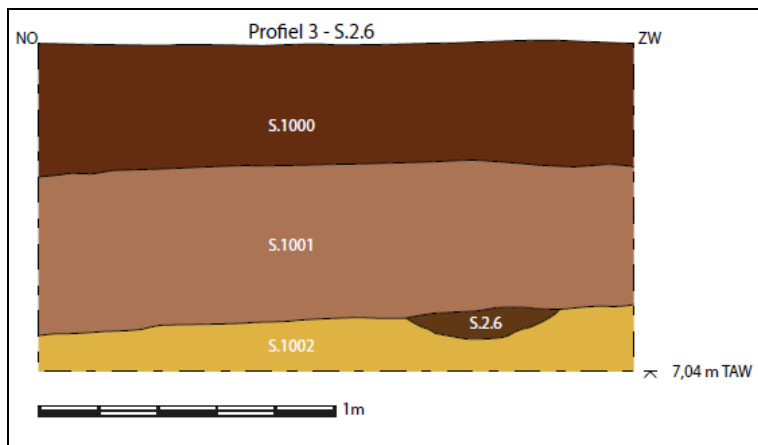
- Spoor 2.2 is een gracht met een donkerbruine kleur met beetje houtskool, baksteen en ijzerconcreties. Deze gracht is mogelijk gelijktijdig met spoor 2.3.
- Spoor 2.3 is eveneens een gracht. Deze gracht heeft een bruine kleur en bevat een beetje houtskool, baksteenfragmenten en ijzerconcreties.
- Spoor 2.4 is een mogelijke ronde paalkuil met een donkergrijze kleur en een beetje houtskool en baksteenspikkels. Dit spoor is matig gebioturbeerd.
- Spoor 2.5 is ook een paalkuil met een donkergrijze kleur en een beetje houtskool en baksteenspikkels. Dit spoor werd gecoupeerd. In de coupe heeft dit spoor een platte bodem met een maximale diepte van 10 cm.

Figuur 21: Coupe op spoor 2.5

- Spoor 2.6 is een greppel met een donker bruingrijze kleur met een beetje houtskool, baksteenspikkels en ijzerconcreties. Dit spoor werd gecoupeerd in profiel 3. In de coupe was dit spoor slechts zeer ondiep bewaard. Het heeft een komvormige doorsnede en was maximaal 10 cm diep bewaard in het profiel. In het vlak was het maar enkele centimeters diep bewaard.

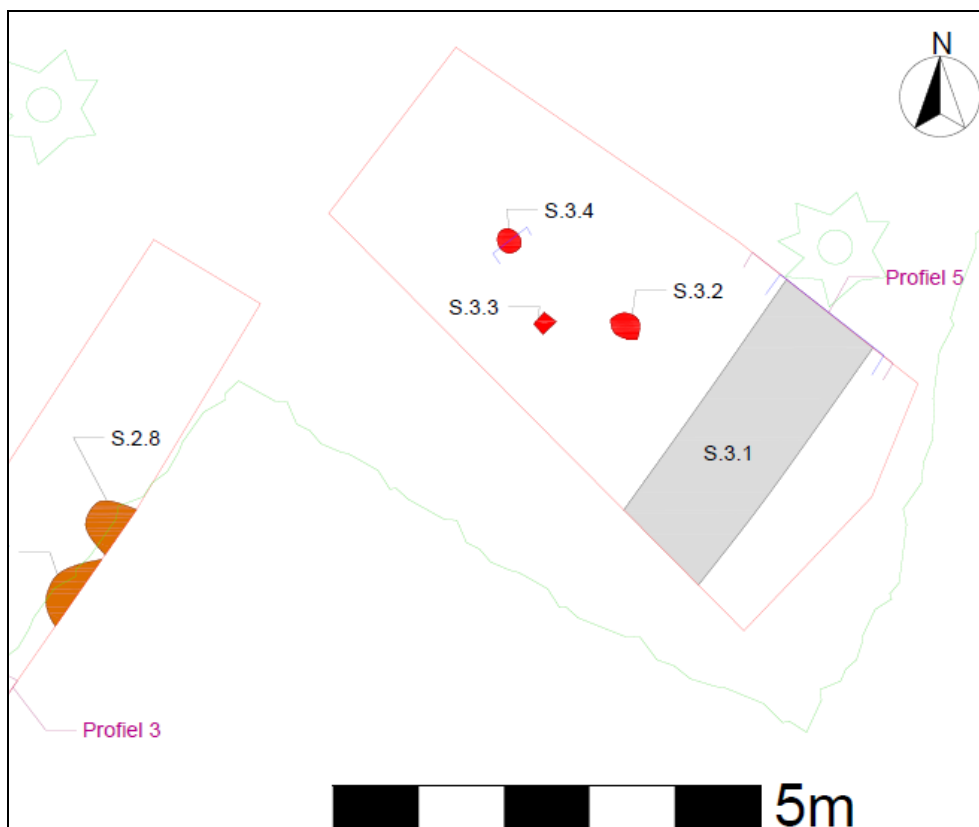

Figuur 22: Profiel 3: foto en tekening ter hoogte van S.2.6

- Spoor 2.7 is een ovale kuil met een donker bruinigrijze kleur die zich in de profielwand bevindt met een matige hoeveelheid houtskool en een beetje ijzerconcreties
- Spoor 2.8 is mogelijk een ronde kuil met een donker grijsbruine kleur die zich ook in de profielwand bevindt met matig veel houtskool en een beetje ijzerconcreties.

4.3.3. Werkput 3

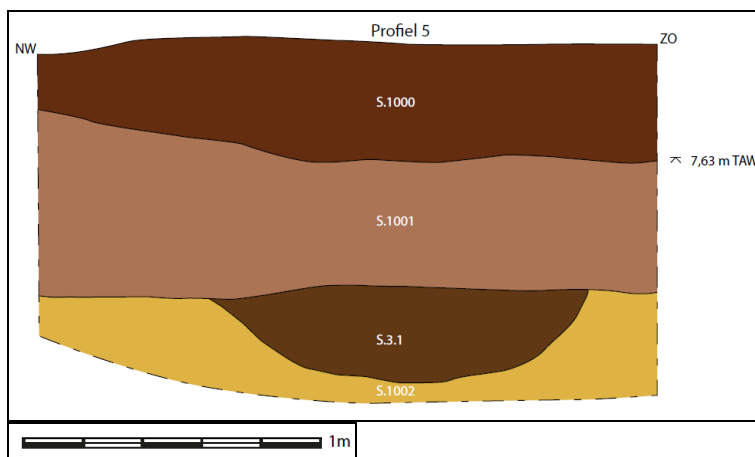
In werkput 3 werden vier sporen aangetroffen (Figuur 23). Het gaat hier om spoornummers 3.1 tot 3.4. De hoogte van het maaiveld bevond zich hier tussen 7,95 m TAW en 8,05 m TAW. Het archeologisch vlak lag op een gemiddelde diepte van 7,06 m TAW. De oppervlakte van deze werkput is 21,18 m². Er werd één profiel (profiel 5) geregistreerd.

Figuur 23: Detailplan Werkput 3

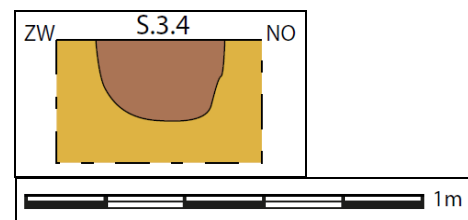
- Spoor 3.1 is een gracht met een donker bruinigrijze kleur met matig veel houtskool, een beetje baksteen en mortelfragmenten en aardewerk. Dit spoor werd in profiel 5 gecoupeerd. Deze gracht heeft een komvormig profiel met een maximale diepte van ongeveer 40 cm.

Figuur 24: Profiel 5: foto en tekening ter hoogte van spoor 3.²³

- Spoor 3.2 is een paalkuil met een afgerond rechthoekige vorm en een bruine kleur met weinig houtskool en ijzerconcreties.
- Spoor 3.3 is een rechthoekige paalkuil met een bruine kleur en matige veel houtskool en een beetje ijzerconcreties.
- Spoor 3.4 is een ronde paalkuil met een bruine kleur en een beetje houtskool en ijzerconcreties. Dit spoor werd gecoupeerd. In de coupe heeft dit spoor een U-vormig profiel met een maximale diepte van 20 cm.

²³ Hoewel veel zorg werd besteed aan de fotografische opnames lijdt de kwaliteit sterk onder het bijzonder sterke zonlicht doorheen het gebladerte van de boomgaard.

Figuur 25: Foto en coupetekening van S.3.4

5. Vondstmateriaal

5.1. Aardewerk

In totaal werden 46 scherven ingezameld tijdens het veldwerk. Hieronder zullen kort de resultaten van de aardewerkanalyse weergegeven worden.

Uit spoor 1.7 werden 10 scherven ingezameld. Het gaat hierbij om 9 wand- en bodemfragmenten in rood geglazuurd aardewerk en één fragment van een drinknap in Siegburg steengoed. Dit spoor kan ruwweg tussen de 15e en 16e eeuw gedateerd worden.

Spoor 1.10 bevatte 7 scherven. Het gaat hierbij om één randfragment in grijs aardewerk, twee scherven faience (een rand en een bodemfragment) en vijf fragmenten rood geglazuurd aardewerk. Het randfragment grijs aardewerk is afkomstig van een kom die in de 14e eeuw kan gedateerd worden. Het gros van het materiaal kan in de 16e eeuw gedateerd worden. Het gaat hierbij om een zwaar verweerd randfragment van een bord en een bodemfragment van een bord of komvorm met aan de binnenzijde blauwe beschildering. Tussen het roodbakkend aardewerk werd ook één randfragment van een teil aangetroffen. Ook dit fragment kan in de 16e eeuw gedateerd worden.

In spoor 1.13 werd aan de oppervlakte één wandfragment in gedraaid grijs aardewerk aangetroffen. Dit spoor kan op basis hiervan in de late middeleeuwen, mogelijk tussen de 13e en 14e eeuw, gedateerd worden.

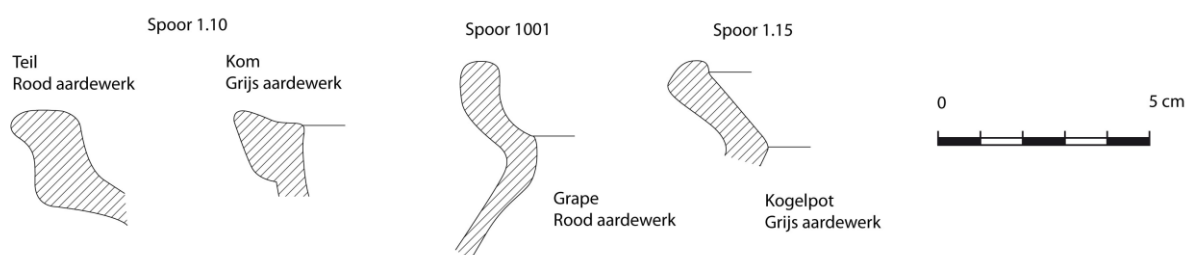
Spoor 1.15 bevatte drie fragmenten aardewerk. Twee wandfragmenten rood geglazuurd aardewerk die duidelijk post-middeleeuws zijn en één randfragment in grijs aardewerk. Deze rand is afkomstig van een kogelpot die mogelijk in de 12e eeuw kan gedateerd worden. Deze rand is mogelijk wel opspit afkomstig van de verdwenen looplaag uit deze oudere fase.

Spoor 1.16 bevatte eveneens drie fragmenten. Twee hiervan zijn wandfragmenten in rood geglazuurd aardewerk en één in grijs aardewerk. Dit fragment grijs aardewerk is een bodemfragment van een kleine kan. Dit spoor kan mogelijk tussen de 13e en 14e eeuw gedateerd worden, maar door het ontbreken van randen is een precieze datering niet geheel mogelijk.

Spoor 2.2 leverde één wandfragment in rood aardewerk en een complete plavuis op. Deze plavuis heeft als afmetingen 13,5 x 13,5 x 2,5 cm en vertoont aan de bovenzijde roetsporen. Als mogelijke datering kan een 15e-16e eeuwse datering aangenomen worden.

Spoor 3.1 bevatte 19 scherven. Het gaat om 18 wandscherven grijs aardewerk en één wandfragment vroegrood aardewerk met loodglazuur aan de binnenzijde. Op basis van deze aardewerksamenstelling kan een datering tussen 1150/1175 en 1250/1275 aangehouden worden. Qua baksel lijkt het grijs aardewerk sterk op de kogelpotrand die in spoor 1.15 aangetroffen is. Mogelijk kan een datering als laat 12^e eeuws-vroeg 13^e eeuws gegeven worden.

In spoor 1001 werd ter hoogte van profiel 4 een randfragment van een grape in rood geglazuurd aardewerk aangetroffen het gaat om een randtype dat in de 16^e eeuw kan gedateerd worden.

Figuur 26: Tekening diagnostisch aardewerk

6. Besluit en waardering

6.1.   *Algemeen*

De archeologische prospectie met ingreep in de bodem, uitgevoerd door BAAC bvba in opdracht van fiscaal kantoor Vanhooetegem op het terrein aan de Schoolstraat te Waarschoot, heeft volgende resultaten opgeleverd:

Er werden 3 werkputten aangelegd (Plannr. 1), waarbinnen 28 sporen, allen antropogeen van aard (waaronder greppels en grachten, kuilen en paalkuilen) en een ophogingslaag werden geregistreerd. Er werden in totaal 46 scherven ingezameld (vondstnummers 1 tot en met 10), die quasi allen behoren tot de laat- en postmiddeleeuwse periode (Plannr. 2). Het gaat hierbij om oppervlaktevondsten, aangetroffen bij het aanleggen en vondsten uit sporen.

Het gros van de aangetroffen sporen kunnen we op basis van het aardewerk dateren in de 12de-16de eeuw. De sporen duiden op bewoning en percelering in deze periode. Een mogelijks grote gracht (sporen 1.7, 1.8 en 1.10) zou kunnen wijzen op een oude percelering (site met walgracht?) in het noorden van het terrein.

Door de smalle sleuven konden geen structuren worden onderscheiden, maar de hoeveelheid sporen in de smalle sleuven wijst op een intens gebruik. Het aardewerk duidt op een eerder langdurig gebruik.

6.2.   *Beantwoording onderzoeksvragen*

1. Zijn er sporen aanwezig?

Er werden binnen het onderzoeksgebied 28 sporen geregistreerd, waaronder greppels, grachten, kuilen en paalkuilen.

2. Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?

Alle geregistreerde sporen werden als antropogeen geïnterpreteerd.

3. Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?

Alle aangetroffen sporen kennen een goede bewaringstoestand. Hoewel de oude teelaarde afgegraven lijkt zorgde een pakket opgebrachte grond voor een goede bewaring zodat de huidige beplanting de sporen niet ernstig aangetast heeft.

4. Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?

Binnen het onderzoeksgebied konden geen structuren met zekerheid worden. Dit sluit evenwel niet uit dat er eventueel aanwezig zouden kunnen zijn. In alle werkputten werden sporen aangetroffen, waaronder ook paalkuilen die mogelijk kunnen behoren bij een structuur. Ook is mogelijk één grote gracht aangetroffen die een hoek van 90 graden kan maken. Dan zou hij eventueel gelinkt kunnen worden aan een site met walgracht.

5. Behoren de aanwezige bewoningssporen tot één of meerdere bouwfasen?

Verschillende fasen kunnen opgemerkt worden binnen het onderzoeksgebied. Sporen als paalkuilen, kuilen en greppels kunnen teruggaan tot een gebruiksfase van het gebied in de 14de-15de eeuw, mogelijks zelfs ouder. Het zou hier dan kunnen gaan om de eerste ingebruikname van het terrein. Literatuuronderzoek toonde aan dat de Schoolstraat, met een eerste vermelding in 1347, een van de

belangrijkste straten was van Waarschoot. Deze site is dus van groot belang voor de vroege geschiedenis van Waarschoot.

Later, mogelijk in de 16de-17de eeuw, lijkt het terrein heringericht geweest. Dit wordt ook in de literatuur beschreven (zie bureaustudie eerder). Een ophogingspakket is zichtbaar uit deze periode (Tekenvol 1 - profiel 4). De gebouwen die zichtbaar zijn op de historische kaarten werden gedurende dit onderzoek niet aangetroffen. Vermoedelijk zijn deze gebouwen na de ophoging van het terrein gebouwd. Deze gebouwen moeten later afgebroken zijn, echter het is niet duidelijk wanneer dit gebeurde. Het is mogelijk dat door de ligging van de werkputten de gebouwresten niet werden geraakt. Deze kunnen dus mogelijk nog buiten de onderzochte zone liggen, hoewel ze zo goed mogelijk in de nabijheid van de vermoedelijke ligging ervan geplaatst werden.

6. Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht bij een eventueel vervolgonderzoek?

Momenteel bevinden zich verschillende bomen op het terrein die de navigatie bemoeilijken. Bij vervolgonderzoek zal het terrein eerst vrijgemaakt moeten worden en dit op een manier dat de onderliggende sporen gespaard blijven. Om grondverzet te vermijden kan best gefaseerd gewerkt worden.

Inhoudelijk moeten we benadrukken dat het onderzoek aantoonde dat er mogelijk géén link bestaat tussen de huidige vorm van het terrein en de laatmiddeleeuwse fase. Met andere woorden: de ligging van de huidige grachten mag geen begrenzing vormen van het denkkader. De aanwezigheid van een oudere bewoningsfase met eventuele structuren en andere percelering op deze locatie is waarschijnlijk. Er dient ook rekening gehouden te worden met de eventuele aanwezigheid van gebouwsporen uit Nieuwe Tijd meer naar het oosten toe, aan de rand van de huidige gracht en dit op basis van de historische kaarten.

7. Kunnen de gegevens uit het bureauonderzoek bijgesteld worden in functie van het proefsleuvenonderzoek?

Het lijkt erop dat het terrein in de 16de-17de eeuw stevig onder handen is genomen. Dit was reeds in de literatuur aangegeven als 'herinrichting van het terrein'. Deze herinrichting lijkt ons grootschaliger dan aangegeven werd in de bronnen. De gebouwen op de historische kaarten zullen hoogstwaarschijnlijk (gelet op de duidelijke cesuur) niet teruggaan op gebouwen uit de oudste aangetroffen periode. Deze zullen vermoedelijk gebouwd zijn na de ophoging van het terrein, die in de 16de-17de eeuw moet hebben plaatsgevonden. Er blijkt dus mogelijk een oudere bewoningsfase aanwezig te zijn, waarover niet gesproken wordt in historische bronnen en waarvan geen historische kaarten gevonden werden. Hoewel gedurende het vooronderzoek geen gebouwresten werden aangetroffen is het niet uitgesloten dat deze alsnog aanwezig zijn binnen het plangebied.

6.3. Advies

De sporen die we aantreffen zijn zeker relevant (middeleeuwse bewoningssporen, verdeling van terrein door middel van greppels,...). De datering van het vondstmateriaal en de intensiteit en diversiteit van de sporen duidt op een langdurig gebruik (vermoedelijk bewoning) in de late Middeleeuwen. Er is bovendien ook nog mogelijkheid dat gebouwresten uit de Nieuwe Tijd in dit gebied kunnen aangetroffen worden.

Op dit moment plant de opdrachtgever geen ingrepen in de bodem. De opdrachtgever wenst enkel de archeologische waarde van het terrein te kennen. Gelet op de aangetoonde archeologische waarde van het plangebied adviseren we dat de bij een geplande ingreep in de bodem deze ingreep wordt afgetoetst aan zijn concrete plannen.

7. Bibliografie

AGENTSCHAP GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN (AGIV) 2013a: *Kleurenorthofoto's* [online], <http://geo-vlaanderen.agiv.be/geo-vlaanderen/kleurenortho/#> (geraadpleegd op 18 april 2013)

AGENTSCHAP GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN (AGIV) 2013b: *Stratengids – Positiebepaling* [online], <http://geo-vlaanderen.agiv.be/geo-vlaanderen/straten/#> (geraadpleegd op 18 april 2013)

AGENTSCHAP GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN (AGIV) 2013c: *Digitale bodemkaart Vlaanderen* [online], <http://geo-vlaanderen.agiv.be/geo-vlaanderen/bodemkaart/#> (geraadpleegd op 18 april 2013)

BOGAERT C., LANCLUS K. & VERBEECK M. 1994. Inventaris van het cultuurbezit in België, Architectuur, Provincie Oost-Vlaanderen, Arrondissement Gent, Kantons Waarschoot - Zomergem, *Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen 12N5*, Brepols: Brussel - Turnhout.

CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS (CAI) 2013: [http://geovlaanderen.gisvlaanderen.be/geo-vlaanderen/cai/?startup=zg\(41018\)](http://geovlaanderen.gisvlaanderen.be/geo-vlaanderen/cai/?startup=zg(41018)) (geraadpleegd op 18 april 2013)

DE VOS A., 1990. *Geschiedenis van Waarschoot*, Deel I, Gemeentebestuur Waarschoot: Waarschoot.

DIGITALE BIBLIOTHEEK VAN DE KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIE 2013a [online], http://belgica.kbr.be/nl/coll/cp/cpFerrarisCarte_nl.html, (geraadpleegd op 18 april 2013)

INVENTARIS ONROEREND ERFGOED, Kasteel de Schepper, (ID: 33294) [online] <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/relict/33294> (geraadpleegd op 18 april 2013)

PROVINCIE OOST-VLAANDEREN 2013a: *Topografische kaart* [online], <http://www.gisoost.be/kleurentopo/> (geraadpleegd op 18 april 2013)

PROVINCIE OOST-VLAANDEREN 2012b: *Atlas der Buurtwegen (1841)* [online], <http://www.gisoost.be/atlasbw/> (geraadpleegd op 18 april 2013)

TONDAT R., 1978. *Bouwkundig Erfgoed te Waarschoot*, Van Hoestenbergh: Maldegem.

www.waarschoot.be – Gemeente Waarschoot

8. Lijst met figuren

Figuur 1: Situering onderzoeksgebied op een luchtfoto	7
Figuur 2: Situering onderzoeksgebied op de stratengids	9
Figuur 3: Situering onderzoeksgebied op de topografische kaart	10
Figuur 4: Situering onderzoeksgebied op de bodemkaart.	13
Figuur 5: Aanduiding van het onderzoeksgebied op de kabinetskaart der	15
Figuur 6: Aanduiding onderzoeksgebied op de Atlas der Buurtwegen (1841)	16
Figuur 7: Aanduiding onderzoeksgebied op de kadasterkaart van Phillipe-Christian Popp (1855)	16
Figuur 8: CAI-kaart van het plangebied met de archeologische vindplaatsen in de omgeving	18
Figuur 9: Profiel 1: foto en profieltekening	20
Figuur 10: Profiel 2: foto en profieltekening	20
Figuur 11: Profiel 3: foto en profieltekening	21
Figuur 12: Profiel 4: foto met aanduiding van de bodemlagen en profieltekening	22
Figuur 13: Profiel 5: foto en coupetekening	23
Figuur 14: Detailplan Werkput 1	24
Figuur 15: Coupe op spoor 1.5	24
Figuur 16: Coupe op spoor 1.9	25
Figuur 17: Profiel 2: foto en profieltekening	26
Figuur 18: Foto en coupetekening spoor S.1.16	27
Figuur 19: Detailplan Werkput 2	28
Figuur 20: Coupe op spoor 2.1	28
Figuur 21: Coupe op spoor 2.5	29
Figuur 22: Profiel 3: foto en tekening ter hoogte van S.2.6	30
Figuur 23: Detailplan Werkput 3	30
Figuur 24: Profiel 5: foto en tekening ter hoogte van spoor 3.1	31
Figuur 25: Foto en coupetekening van S.3.4	32
Figuur 26: Tekening diagnostisch aardewerk	33

9. Bijlagen

9.1. *Lijsten*

Legende Kleuren

BR	Bruin
GR	Grijs
GE	Geel
OR	Oranje
WI	Wit
BG	Beige
DBR	Donkerbruin
DGR	Donkergrijs

Legende inclusies

AW	Aardewerk
BS	Baksteenspikkels
BSP	Baksteenpuin
CU	Koper
FEVL	Roestvlekken
HK	Houtskoolspikkels
MN	Mangaan
SI	Silex
VL	Verbrand leem
MO	Mortel

...1,2,3	Hoeveelheid van deze inclusie (weinig naar veel)
----------	--

- 9.1.1.   *Sporenlijst***
- 9.1.2.   *Fotolijst***
- 9.1.3.   *Vondstenlijst***
- 9.1.4.   *Lijst profielen***

9.2. *Kaartmateriaal*

9.3. *Bodemprofielen en coupetekeningen*

BAAC

ARCHEOLOGIE EN
BOUWHISTORIE

Waarschoot

De Schepper

Schoolstraat

Grondplan - Overzicht

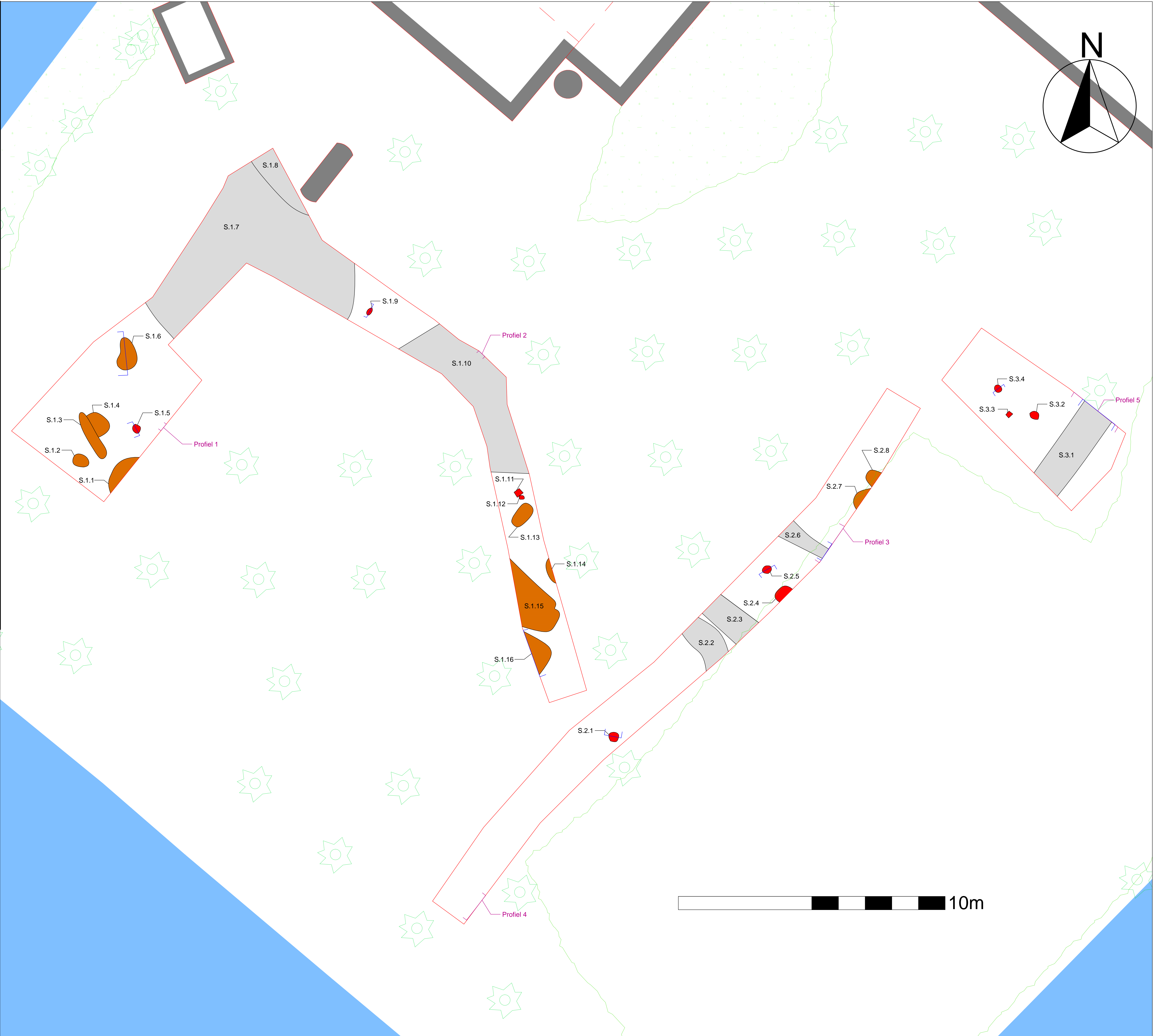
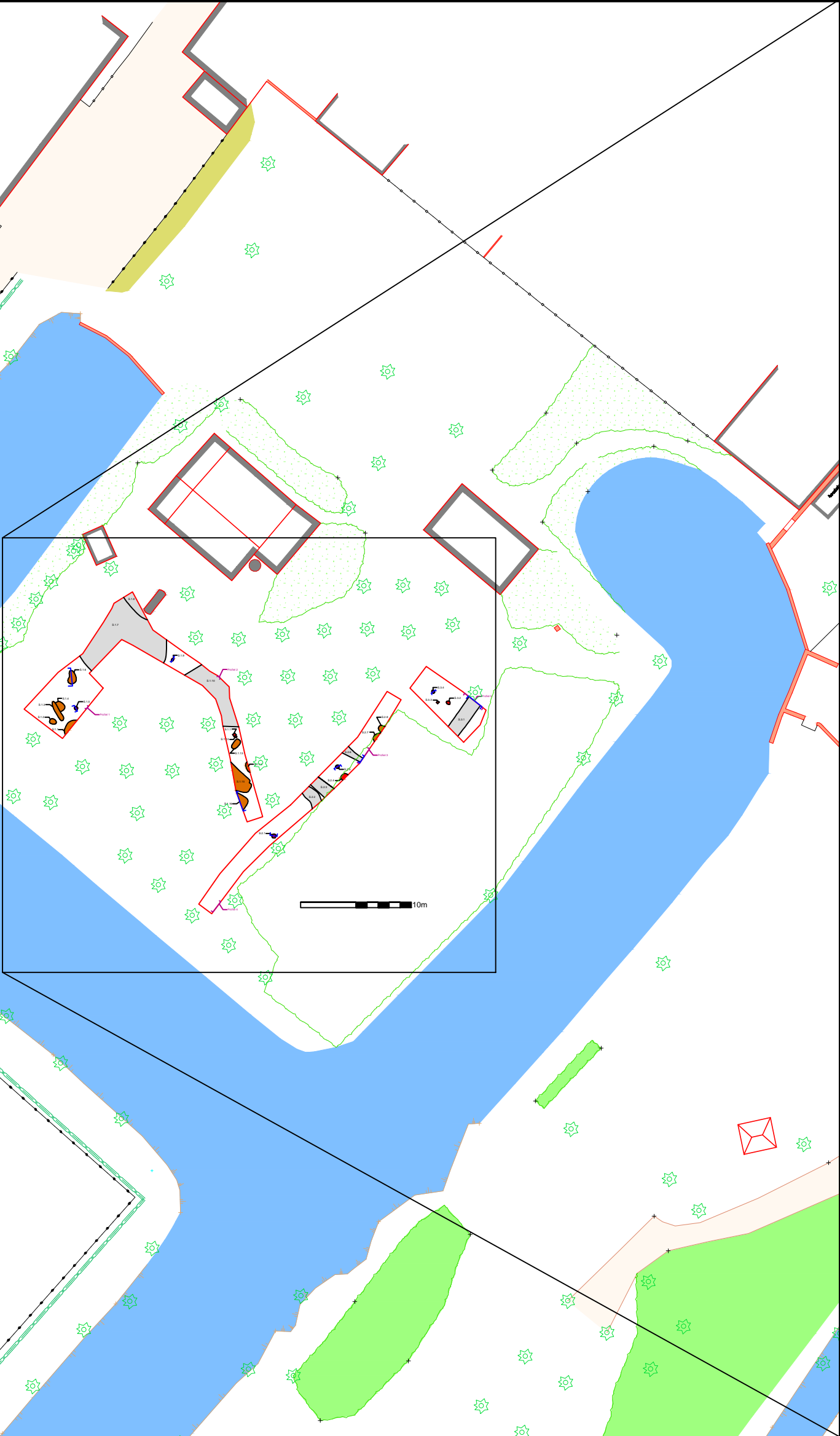
Plannr: 1

Dosnr: 2013-080

Vergunningsnr: 2013/196

Legende

- Werkput
- Coupe
- Profiel
- Gracht/Greppel
- Kuil
- Paalkuil
- Boom
- Bosgebied

BAAC

ARCHEOLOGIE EN
BOUWHISTORIE

Waarschoot

De Schepper

Schoolstraat

Grondplan: Datering sporen

Plannr: 2

Dosnr: 2013-080

Vergunningsnr: 2013/196

Werkput

Coupe

Profiel

Boom

Bosgebied

12de-13de eeuw

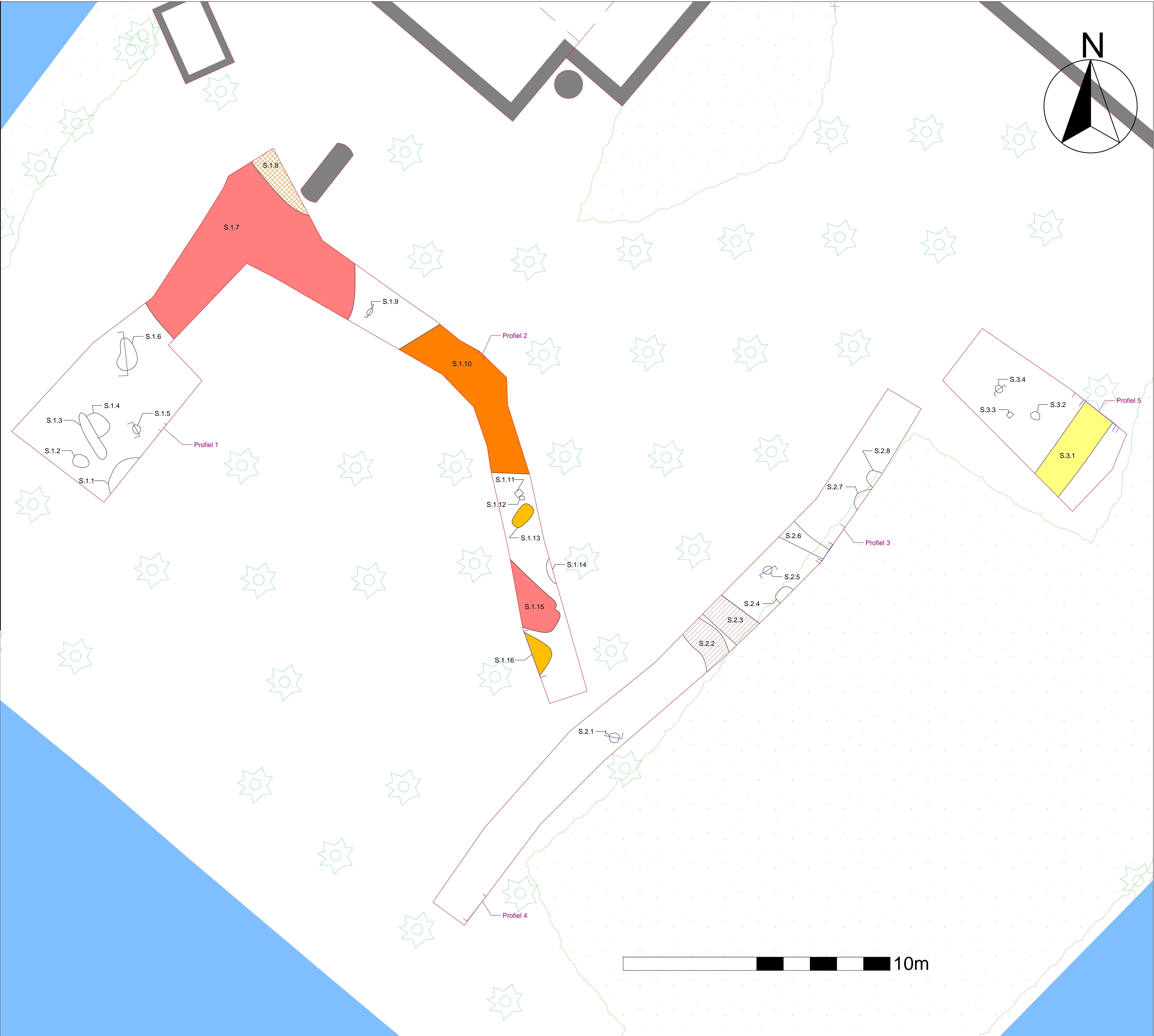
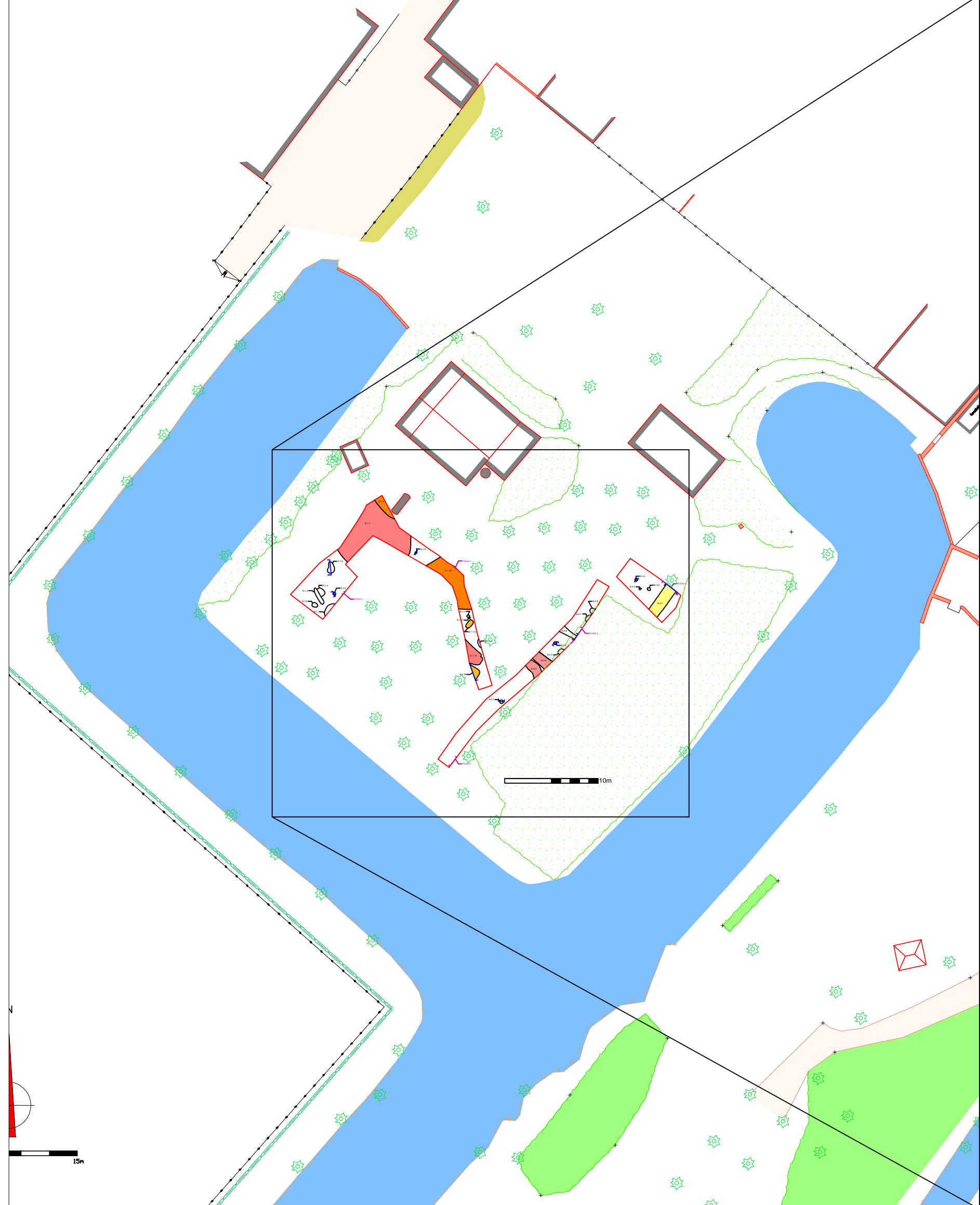
13de-14de eeiw

14de-16de eeuw

15de-16de eeuw

Mogelijk 14de-16de eeuw

Mogelijk 15de-16de eeuw

BAAC

ARCHEOLOGIE EN
BOUWHISTORIE

Waarschoot

De Schepper

Schoolstraat

Grondplan - Detail WP3

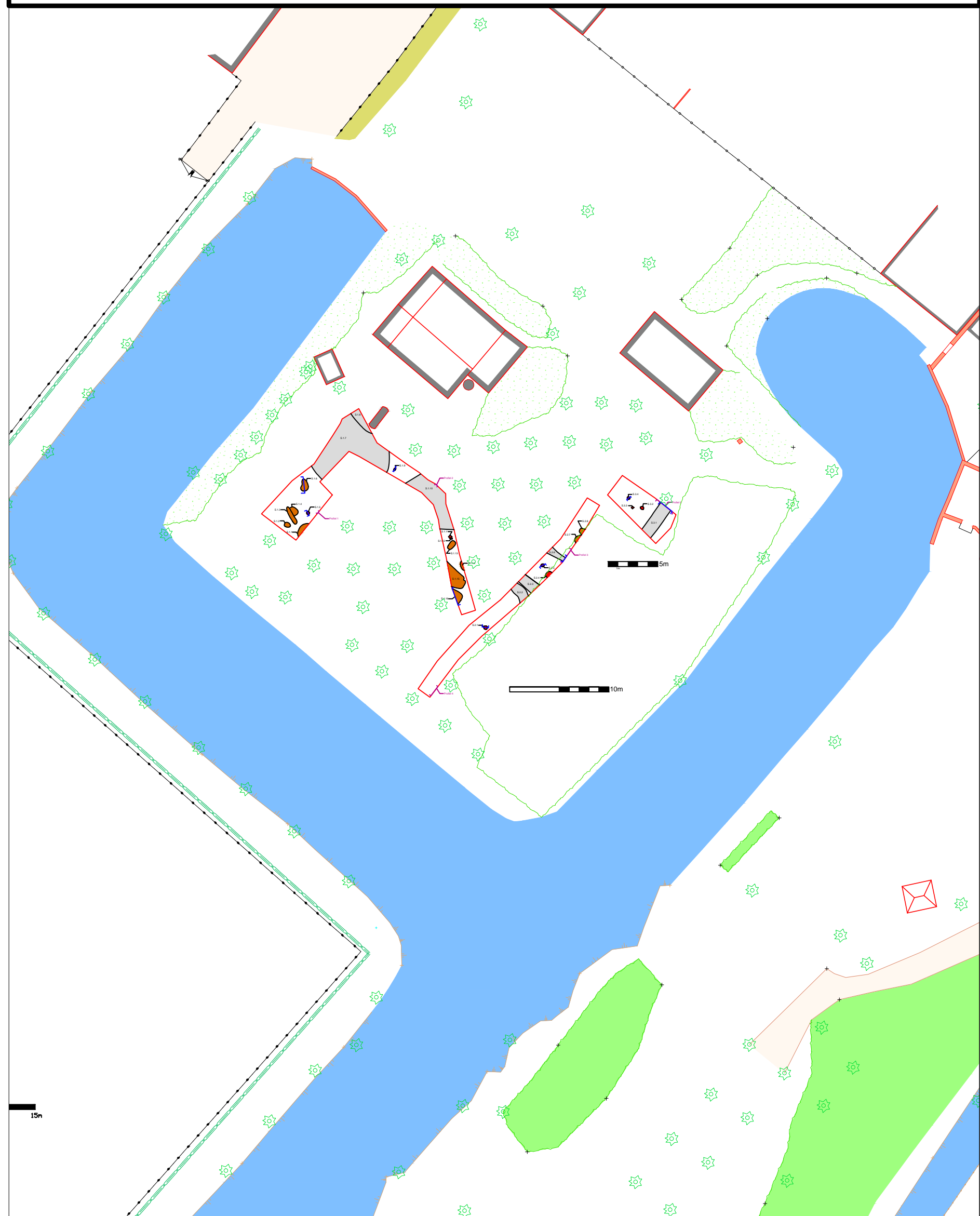
Plannr: 3

Dosnr: 2013-080

Vergunningsnr: 2013/196

Legende

- Werkput
- Coupe
- Profiel
- Gracht/Greppel
- Kuil
- Paalkuil
- Boom
- Bosgebied

7

Profiel 3

S.2.8

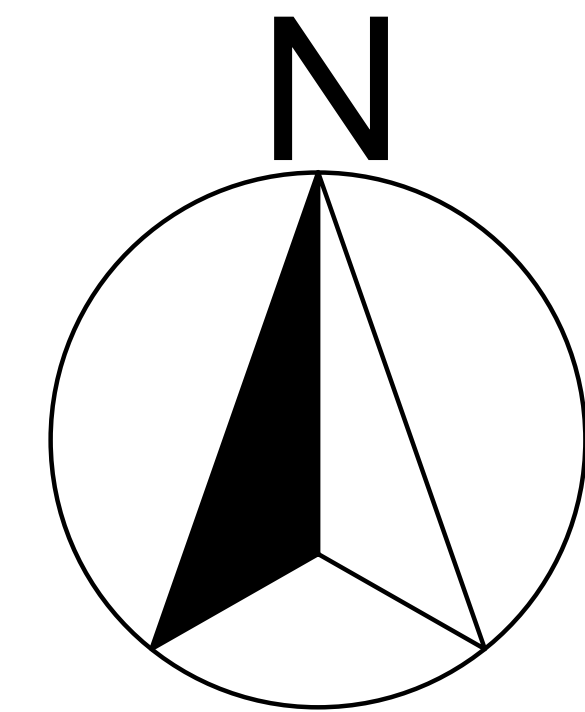
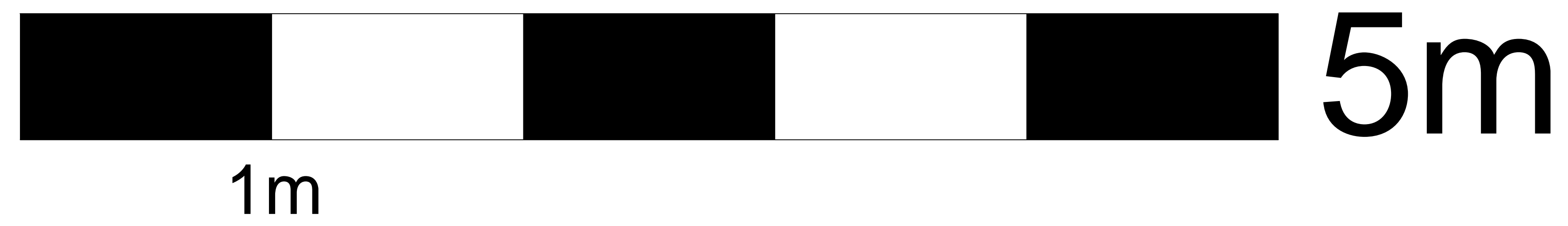
S.3.3

S.3.4

S.3.2

S.3.1

Profiel 5

BAAC

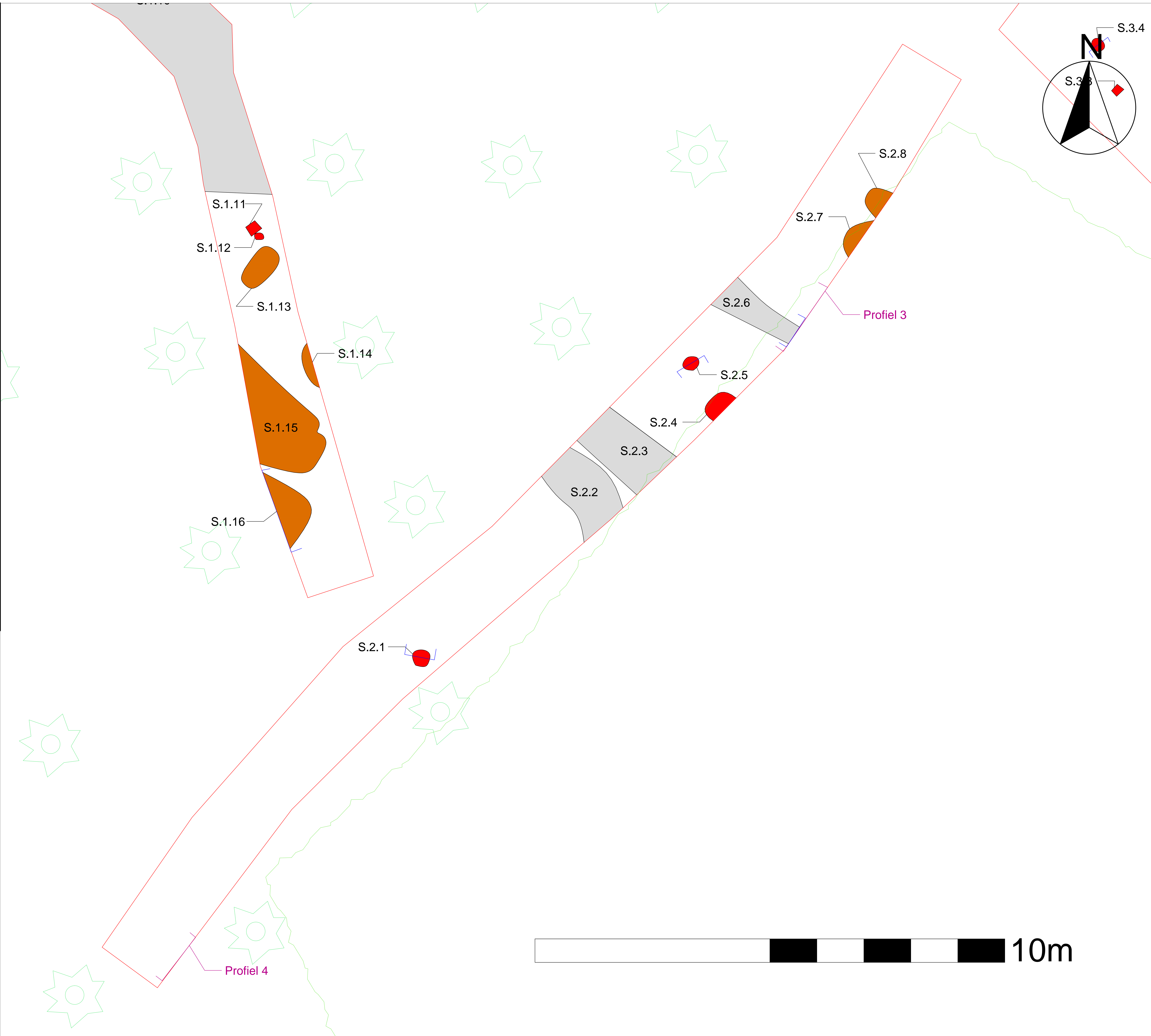
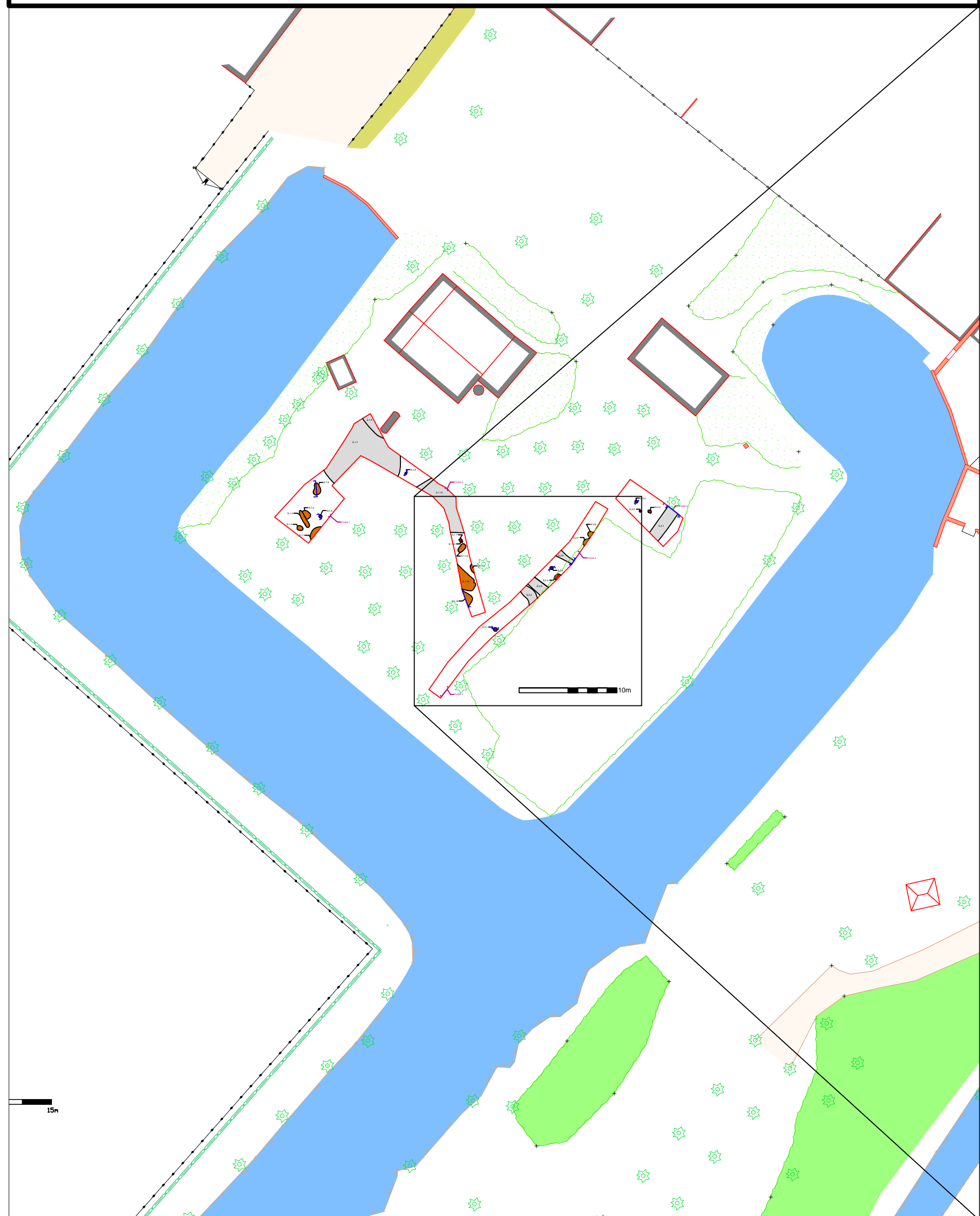
ARCHEOLOGIE EN
BOUWHISTORIE

Waarschoot
De Schepper
Schoolstraat
Grondplan - Detail WP2
Plannr: 4

Dosnr: 2013-080   Vergunningsnr: 2013/196

Legende

- Werkput
- Coupe
- Profiel
- Gracht/Greppel
- Kuil
- Paalkuil
- Boom
- Bosgebied

BAAC

ARCHEOLOGIE EN
BOUWHISTORIE

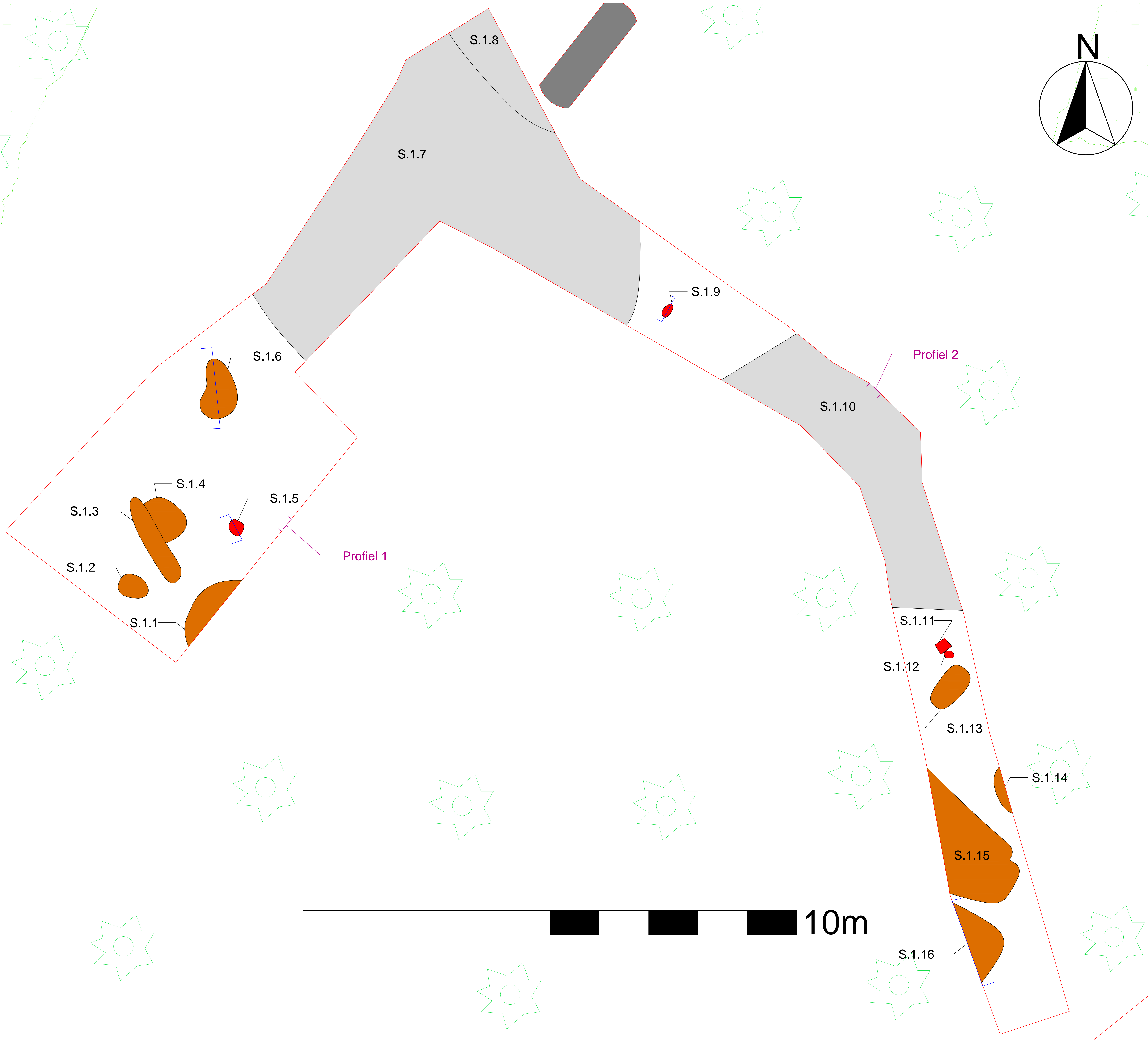
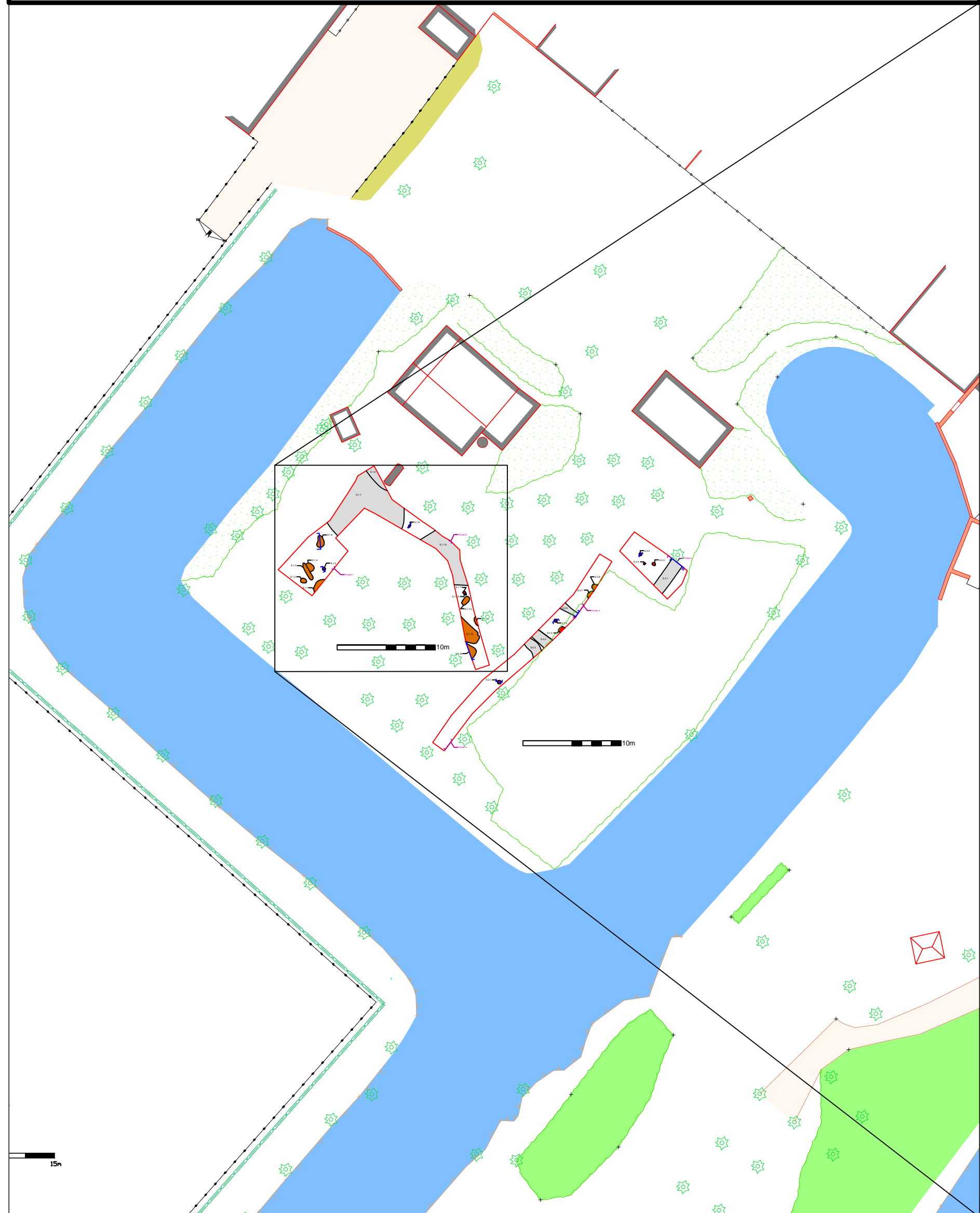
Waarschoot
De Schepper
Schoolstraat

Grondplan - Detail WP1
Plannr: 5

Dosnr: 2013-080   Vergunningsnr: 2013/196

Legende

- Werkput
- Coupe
- Profiel
- Gracht/Greppel
- Kuil
- Paalkuil
- Boom
- Bosgebied

BAAC

ARCHEOLOGIE EN
BOUWHISTORIE

Waarschoot
De Schepper
Schoolstraat

Grondplan - TAW hoogtes in meter
Plannr: 6

Dosnr: 2013-080   Vergunningsnr: 2013/196

- Legende
- Werkput

Coupe

Profiel

Gracht/Greppel

Kuil

Paalkuil

Boom

Bosgebied

